

MAGYAR
HELSINKI
BIZOTTSÁG

AZ AMNESTY INTERNATIONAL MAGYARORSZÁG, AZ EÖTVÖS KÁROLY INTÉZET ÉS A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG VÉLEMÉNYE

2023. február 3.

Az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló, 2023. január 18. napján közzétett javaslat¹ (Javaslat) értékelése az Európai Bizottság javaslatához fűzött mellékletben foglalt mérőkövet² tükrében.

Tartalom

A JAVASLAT ÉRTÉKELÉSE	5
I. HATÁLY, ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK	5
I.1. Hatály, a végrehajtás előírt határideje.....	5
(A) Az előírt mérőkövet végrehajtásának határideje.....	5
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	5
(C) A végrehajtás értékelése.....	5
I.2. Átmeneti rendelkezések	5
II. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) módosítása	7
II.1. Alkotmánybírák bírói kinevezése	7
(A) Az előírt mérőkövet	7
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	7
(C) A végrehajtás értékelése.....	7
II.2. Közhatalmat gyakorló szervezetek alkotmánybírósági panasza	9
(A) Az előírt mérőkövet	9
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	9
(C) A végrehajtás értékelése.....	10

¹ Lásd: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/6/67/674/6749f8f4633ec8e09cc1f5558b48c544a3e3a1fe.pdf>

² A mérőkövetet tartalmazó mellékletet lásd: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:aaafc026-70cb-11ed-9887-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_2&format=PDF

A jelen véleményben a mérőkövet magyar fordítására hivatkozunk. Ott, ahol a hivatalos fordítás az angol nyelvű eredeti szövegváltozattól eltér, az angol nyelvű mérőkövet megfogalmazásra is hivatkozunk a pontos tartalom meghatározása céljából.

III. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) módosítása	11
III.1. A Kúria elnöke és elnökhelyettese megválasztására vonatkozó szabályok módosítása.....	11
(A) Az előírt mérföldkő	11
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	11
(C) A végrehajtás értékelése.....	12
III.2. Az OBH elnökének és elnökhelyettesének megválasztására vonatkozó feltételek módosítása.....	14
(A) Az előírt mérföldkő	14
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	14
(C) A végrehajtás értékelése.....	15
III.3. Iratbetekintés	16
(A) Az előírt mérföldkő	16
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	16
III.4. Ügyelosztás	17
(A) Az előírt mérföldkő	17
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	18
(C) A végrehajtás értékelése.....	18
III.5. Az OBT jogképessége, költségvetési autonómiája, megfelelő erőforrások garantálása	21
(A) Az előírt mérföldkő	21
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	21
(C) A végrehajtás értékelése.....	22
III.6. Az OBT tagjainak a jogállása és az OBT vezetése	24
(A) Az előírt mérföldkő	24
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	24
(C) A végrehajtás értékelése.....	25
III.7. Erősebb jogkörök biztosítása a Kúria bírói tanácsa és érintett kollégiumai számára a Kúria bírói függetlenségének megerősítése céljából.....	27
(A) Az előírt mérföldkő	27
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	28
(C) A végrehajtás értékelése.....	28
III.8. Bírósági vezetők helyettesítésére vonatkozó mérlegelést nem engedő szabályok...	29
(A) Az előírt mérföldkő	29
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	30
(C) A végrehajtás értékelése.....	30

III.9. OBH elnökének beszámolási kötelezettsége	30
(A) Az előírt mérföldkő	30
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	30
(C) A végrehajtás értékelése	31
III.10. Az OBT egyetértési joga a szabályozással kapcsolatban	31
(A) Az előírt mérföldkő	31
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	31
(C) A végrehajtás értékelése	32
III.11. OBT jogkörének védelme és jogainak érvényesítése	32
(A) Az előírt mérföldkő	32
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	32
(C) A végrehajtás értékelése	33
IV. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.) módosítása	33
IV.1. Bírói pályázati pontrendszer	33
(A) Az előírt mérföldkő	33
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	34
(C) A végrehajtás értékelése	34
IV.2. Bírói és bírósági vezetői pályázatok eredménytelenné nyilvánítása	35
(A) Az előírt mérföldkő	35
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	35
(C) A végrehajtás értékelése	35
IV.3. Bírák kirendelése	36
(A) Az előírt mérföldkő	36
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	36
(C) A végrehajtás értékelése	36
IV.4. Bírák beosztása	37
(A) Az előírt mérföldkő	37
(C) A végrehajtás értékelése	37
IV.5. Bírák kijelölése	37
(A) Az előírt mérföldkő	37
(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	38
(C) A végrehajtás értékelése	38
V. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) módosítása	38
V.1. Az Európai Unió Bíróságának C-564/19. sz. ügyben hozott ítéletének végrehajtása	38
(A) Az előírt mérföldkő	38

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések	39
(C) A végrehajtás értékelése.....	39
VI. Nem mérföldkő teljesítése kapcsán bevezetett reformok	40
VI.1. OBT tagok előmenetelének indokolatlan korlátozása	40
VI.2. Ötfős tanácsok a Kúrián polgári és büntető ügyekben	40
VII. További módosítási javaslatok	41
VII.1. Az OBH elnökének részletes indokolási kötelezettsége legyen főszabály	41
VII.2. Az OBT tagjai és pótagjai megválasztásának biztosítása	42
VII. 3. Az Alkotmánybíróság függetlenségének helyreállításához szükséges lépések	43
VII. 4. Az OBT tagjai jogállásának további megerősítése.....	44
VII. 5. A bírói véleménynyilvánítás megerősítése	45

A JAVASLAT ÉRTÉKELÉSE

I. HATÁLY, ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

I.1. Hatály, a végrehajtás előírt határideje

(A) Az előírt mérföldkövek végrehajtásának határideje

A melléklet az igazságszolgáltatási reformot előíró komponensek³ mindegyike esetében kifejezetten rögzíti, hogy „**a reform végrehajtását a helyreállítási és rezilienciaépítési terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtása előtt, 2023 első negyedévében be kell fejezni**”. Ez azt feltételezi, hogy **legkésőbb 2023. március 31-ig hatályba kell lépnie a reformokat tartalmazó szabályozásnak**.

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

Noha a Javaslat a fentiekkel összhangban rögzíti, hogy „*a törvény 2023. március 31-én lép hatályba*”,⁴ két kulcsfontosságú mérföldkő esetében kifejezett rendelkezéssel eltér:

(1) **az Országos Bírói Tanács (OBT) elnökének megválasztása kapcsán indokolatlanul késlelteti** a mérföldkő szerint bevezetendő új szabályozás hatályba lépését a végrehajtásra előírt határidőhöz képest;⁵

(2) **az alkotmánybírák kúriai bírói kinevezése kapcsán indokolatlanul fenntartja** a mérföldkő szerint eltörölendő korábbi szabályozás hatályát olyan módon, hogy akár évekkel a Javaslat hatálybalépését követően is kötelezően alkalmazandóvá teszi a korábbi szabályozást.⁶

(C) A végrehajtás értékelése

A Javaslat hatályára vonatkozó rendelkezések **nem teljeskörűen felelnek meg** a mérföldkövek végrehajtására nyitva álló határidőnek; a megfelelés érdekében módosítani kell

(1) a Javaslat 44. § (2) bekezdését, olyan módon, hogy **az OBT tagjai számára 2023. március 31-én megnyíljon a lehetőség az OBT új elnökének megválasztására**;

(2) a Javaslat 57. §-át olyan módon, hogy **az alkotmánybírák automatikus kúriai bírói kinevezésének lehetősége legkésőbb 2023. március 31-én megszűnjön**.

A fentiekén túl a hatálybalépés napját követő tényleges alkalmazhatóság és végrehajthatóság érdekében szükséges további átmeneti rendelkezések bevezetése.

I.2. Átmeneti rendelkezések

A mérföldkövek végrehajtása kapcsán nem kizárólag a szabályozás hatályának van jelentősége, figyelemmel arra, hogy a reformokra vonatkozó mérföldkövek mindegyike szempontjából előírás, hogy azok „*a helyreállítási és rezilienciaépítési terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtása előtt hatálybalépnek és alkalmazásra kerülnek*”. Ez azt jelenti,

³ A Melléklet C9.R15, C9.R16., C9.R17. és C9.R18 számú komponensei

⁴ Javaslat 67. §

⁵ Javaslat 44. § (2) bekezdés

⁶ Javaslat 57. §

hogy a mérföldkövek teljesítettsége szempontjából nem kizárólag a szabályozás hatályát, hanem annak tényleges alkalmazhatóságát is igazolni kell.

[A szervezeti működési és költségvetési átmenetet biztosító rendelkezések hiánya]

Az OBT jelenleg nem rendelkezik jogi személyiséggel, székhellyel és a működésének megfelelő háttérrel biztosító önálló személyi, tárgyi és szervezeti feltételekkel. Ezeknek a megteremtése lényegében egy új költségvetési szerv felállítását és az ahhoz tartozó teljes munkaszervezet és infrastruktúra kialakítását feltételezi. Míg a Javaslat az előírt mérföldkövek teljesítése érdekében megteremti a megerősített szervezeti működés jogszabályi kereteit, nem gondoskodik a szervezeti keretek kialakításához szükséges biztonságos átmenetről. A Javaslatához csatolt hatásvizsgálati lap⁷ ugyan rögzíti, hogy *“a szabályozásnak van költségvetési hatása,”* de nem tárja fel a szabályozás hatályba lépésével járó szervezeti, működésbeli és költségvetési következményeket. A Javaslatnak az átmeneti rendelkezések körében nemcsak **arról kell gondoskodnia, hogy az OBT számára legkésőbb 2023. március 31-én rendelkezésre álljanak az önálló működés megkezdéséhez szükséges források**, hanem arról is, hogy a végleges szervezeti és személyi háttér kialakítása egy **megfelelő – legalább hat hónapos – átmeneti időszakot követően, biztonságosan és zökkenőmentesen történhessen meg**. Az átmenet biztosítására példaként szolgálhatnak az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről szóló 2022. évi XXVII. törvény által felállított Integritás Hatóság támogatására vonatkozó átmeneti rendelkezések, amelyek előírják, hogy a Hatóság létrejötte után fél évig egy már működő szervezet (az európai támogatásokat auditáló szerv) nyújtson támogatást a Hatóság létrehozásával összefüggő titkársági és adminisztratív teendők ellátásához, és biztosítsa a működéshez szükséges infrastruktúrát.⁸

[Az egyetértési jog gyakorlására vonatkozó átmeneti szabályok hiánya]

A Javaslat számos ponton vezeti be újdonságként az OBT egyetértési jogát, nem csupán személyi kérdésekben, hanem az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöke által alkotott szabályzatokkal és az igazságügyi miniszter által alkotott rendelettel kapcsolatban is. Az egyetértési jog körébe tartoznak különösen a képzési rendszerrel kapcsolatos szabályok,⁹ a cafeteria-rendszeren kívüli juttatásokról szóló szabályok,¹⁰ és egyetértési jogot gyakorol az OBT a bírói, magasabb bírói álláshelyre benyújtott pályázat esetén felsorolt szempontokhoz rendelhető pontszámokat meghatározó igazságügyi miniszteri rendelettel kapcsolatos OBH elnöki véleménnyel kapcsolatban is.¹¹ Annak érdekében, hogy a szabályozás biztosítsa **az egyetértési jog tényleges gyakorlását, a Javaslatnak az átmeneti rendelkezések körében rendelkeznie kell arról is, hogy első alkalommal legkésőbb meddig kell biztosítani az új jogkörökkel felruházott OBT számára a szóban forgó szabályzatok felülvizsgálatának és az egyetértési jog gyakorlásának lehetőségét**. Egyes szabályzatok hosszú évek óta változatlan tartalommal vannak hatályban, ezeket továbbra is hatályban lehet tartani még hosszú ideig anélkül, hogy az OBT gyakorolhatná együttdöntési jogát. Például, a bírói álláspályázatok elbírálásának részletes szabályairól és a pályázati rangsor kialakítása

⁷ Lásd: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/c/c2/c28/c284c24ac9e96a1f93eaf6d1999cff75a610bdc5.pdf>.

⁸ Lásd az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről szóló 2022. évi XXVII. törvény átmeneti rendelkezései körében a 71. §-t.

⁹ Javaslat 22. § (7) bekezdés.

¹⁰ Javaslat 56. §

¹¹ Javaslat 48. §

során adható pontszámokról szóló 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet több, mint öt éve változatlan tartalommal van hatályban. Ha a Javaslat nem rögzíti, hogy első alkalommal legkésőbb meddig kell biztosítani az OBT számára a jelenleg hatályos szabályzatok vonatkozásában az egyetértési jogot, akkor ez az új jogkör hosszú időre kiüresíthető önmagában a jelenleg hatályos rendeletek hatályának fenntartásával.

II. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) módosítása

II.1. Alkotmánybírák bírói kinevezése

(A) Az előírt mérföldkő

*„azon lehetőség megszüntetése, hogy az Alkotmánybíróság tagjait **rendes pályázati eljárás lefolytatása nélkül bíróvá, majd a Kúria tagjává nevezzék ki**”¹²*

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-én hatályát veszti (i) az **Abtv. 10/A. §-a**¹³ [Javaslat 15. §], (ii) az **Abtv. 69. § (10) bekezdése**¹⁴ [Javaslat 15. §], (iii) a **Bjt. 3. § (4a) bekezdése**¹⁵ [Javaslat 59. §] és (iv) a **Bjt. 88. § (1a) bekezdés b) pontja**¹⁶ [Javaslat 59. §]; valamint (v) módosul a **Bjt. 8. § (1) bekezdés a) pontja** úgy, hogy kikerül a pályázat alóli mentességek köréből az alkotmánybíróság tagjának automatikus kinevezése [Javaslat 47. §]. A módosításhoz fűzött indokolás szerint a Javaslat *„azt a lehetőséget is megszünteti, hogy a jövőben az alkotmánybírók kérelmezhesék a bíróvá történő kinevezésüket.”*¹⁷

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkő előírását az a 2019-ben elfogadott törvénymódosítás tette szükségessé, amelynek eredményeként *„az Országgyűlés általi alkotmánybíróvá választás – amiben nem vesz részt jelentős részben bírákból álló testület – az érintett bíró kérése esetén gyakorlatilag önmagában véve a Kúria bírójává történő kinevezést eredményezhet. E jogszabályi változások a gyakorlatban növelték az Országgyűlés szerepét a Kúriára való bírói kinevezésekben.”*¹⁸ A megoldás a Velencei Bizottság szerint *„ajtot nyit a legfelsőbb bíróság átpolitizálásának lehetősége felé.”*¹⁹ A 2019 decemberében bevezetett, kifogásolt

¹² A Melléklet C9.R16 komponens c) pont (ii) alpontja

¹³ Az Abtv. jelenleg hatályos 10/A. § szerint: *„Az Alkotmánybíróság tagja kérelmezheti - az Alkotmánybíróság elnöke útján - a köztársasági elnöknel a bíróvá történő kinevezését. A kérelemről az Alkotmánybíróság elnöke - annak a köztársasági elnökhöz történő továbbításával egyidejűleg - tájékoztatja az Országos Bírósági Hivatal elnökét.”*

¹⁴ Az Abtv. jelenleg hatályos 69. § (10) bekezdése szerint: *„(10) Az Alkotmánybíróság az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény hatálybalépésekor hivatalban lévő tagja - ha még nem töltötte be az Alaptörvény 26. cikk (2) bekezdése szerinti általános öregségi nyugdíjkorhatárt - kérelmezheti - az Alkotmánybíróság elnöke útján - a köztársasági elnöknel a bíróvá történő kinevezését. A kérelemről az Alkotmánybíróság elnöke - annak a köztársasági elnökhöz történő továbbításával egyidejűleg - tájékoztatja az Országos Bírósági Hivatal elnökét.”*

¹⁵ A Bjt. jelenleg hatályos 3. § (4a) bekezdése: *„(4a) Ha az Alkotmánybíróság tagja az Alkotmánybíróságról szóló törvény szerint kérelmezte bíróvá történő kinevezését, őt a köztársasági elnök pályázat kiírása nélkül határozatlan időre bíróvá kinevezi.”*

¹⁶ A Bjt. jelenleg hatályos 88. § (1a) bekezdés b) pontja szerint: *„(1a) A bíró szolgálati viszonya - a 96. § (3) bekezdésében foglalt eset kivételével -, ha [...] b) a 3. § (4a) bekezdés szerint jön létre, a kinevezésétől az Alkotmánybíróságban betöltött tagsága megszűnéséig szünetel.”*

¹⁷ A Javaslat 15. §-hoz fűzött indokolás.

¹⁸ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0316&from=EN> 8. oldal.

¹⁹ Lásd: Opinion on the Amendments to the Act on the Organisation and Administration of the Courts and the Act on the Legal Status and Remuneration of Judges Adopted by the Hungarian Parliament in December 2020 [Vélemény a bíróságok

szabályozási konstrukció (amelynek eredményeként két, elviekben egymástól független alkotmányos intézmény – a Kúria és az Alkotmánybíróság (AB) – között átjárás keletkezett az alkotmánybírák mint a törvényhozó hatalom képviselői által politikai többséggel kiválasztott személyek számára) felszámolásáról a Javaslat csak részlegesen gondoskodik. A mérföldkő teljesítéséhez további két rendelkezés – az Abtv. 10. § (1a) bekezdésének valamint a Bjt. 88. § (3) bekezdésének – hatályon kívül helyezésére, és a Javaslat 57. § és 58. §-ának törlésére is szükség van.

(i) **Hatályon kívül kell helyezni az Abtv. 10. § (1a) bekezdését,**²⁰ amely kimondja, hogy nem összeférhetetlen egymással a bírói és az alkotmánybírói kinevezés. A rendelkezés **fenntartja a már bírói kinevezést nyert AB tagok számára a lehetőséget, hogy az új szabályozás hatályba lépése után is megtartsák bírói kinevezésüket és akár évekkel később is aktív bírónak váljanak.** Annak érdekében, hogy legkésőbb 2023. március 31-én ténylegesen megszűnjön az AB tagok bírói szolgálatba történő áthelyezésének lehetősége, hatályon kívül kell helyezni az Abtv. 10. § (1a) bekezdését és kimondani, hogy a két tisztség összeférhetetlen, **ennek hiányában a mérföldkő nem teljesül.** Azon bírák számára, akik az alkotmánybíróvá történő megválasztásukat megelőzően bíróként szolgáltak, a Javaslatnak biztosítania kell a korábbi szolgálati helyükre történő, pályázat nélküli visszatérés lehetőségét.

(ii) **Hatályon kívül kell helyezni a Bjt. 88. § (3) bekezdését,**²¹ amely lehetővé teszi az alkotmánybírák pályázat nélküli kinevezését a Kúriára. **A rendelkezés lehetővé teszi, hogy passzív (“szünetelő”) bírói státusszal rendelkező alkotmánybírók 2023. március 31-ét követően is pályázat nélkül kerüljenek a Kúriára.** Annak érdekében, hogy legkésőbb 2023. március 31-én ténylegesen megszűnjön az alkotmánybírók pályázat nélküli kúriai bírói kinevezésének lehetősége, hatályon kívül kell helyezni a Bjt. 88. § (3) bekezdését, **ennek hiányában a mérföldkő nem teljesül.**

(iii) **A mérföldkőnek való megfelelés érdekében törölni kell a Javaslat 57. §-át.** A rendelkezés a mérföldkő elvárásaival ellentétes módon a jelenlegi alkotmánybírák vonatkozásában – *ad hominem* szabályozás útján – időbeli korlát nélkül lehetővé teszi a pályázat nélküli kúriai bírói kinevezést. A Javaslat 57. §-a kimondja, hogy a Bszi. módosított rendelkezései nem érintik a Javaslat hatálybalépésének napjáig (2023. március 31-ig) hatályos rendelkezések alapján bírónak kinevezett alkotmánybíró kinevezését és rögzíti, hogy “[e] *bírói szolgálati viszonya szünetel a kinevezéstől az Alkotmánybíróságban betöltött tagsága megszűnéséig. A szolgálati viszony szünetelését követően a bírót a kinevezésekor hatályos szabályok szerint kell beosztani.*” A rendelkezés alapján például azok az alkotmánybírák, akik 2020. július 1-jén nyertek bírói kinevezést,²² a mandátumuk megszűnésekor (akár évekkel a Javaslat hatálybalépését követően) is a 2020. július 1-jén irányadó szabályok szerint nyernek bírói kinevezést, és a Kúria mindenkor elnöke akkor is a 2020. július 1-jén irányadó szabályok alapján köteles őket a Kúriára beosztani, ha az alkotmánybírói mandátumuk

szervezetéről és igazgatásáról szóló törvénynek, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvénynek a magyar Országgyűlés által 2020. decemberében elfogadott módosításairól], [CDL_AD\(2021\)036](#), Velencei Bizottság, 16. bekezdés.

²⁰ A kifogásolt 2019-es módosítás során hatályba léptetett Abtv. 10. § (1a) bekezdése szerint: „Az Alkotmánybíróság tagjával kapcsolatban bírói tisztsége miatt összeférhetetlenség nem áll fenn.”

²¹ A kifogásolt 2019-es módosítás során hatályba léptetett Bjt. 88. § (3) bekezdése szerint: „A szolgálati viszony (1a) bekezdés szerinti szünetelését követően a Kúria elnöke a bírót a Kúriára osztja be.”

²² 2020. július 1-jei hatállyal a köztársasági elnök nyolc alkotmánybíróvá nevezett ki bírónak. Közülük jelenleg is passzív bírói státusszal rendelkezik dr. Sulyok Tamás, dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné Marosi Ildikó, dr. Schanda Balázs, dr. Szabó Marcel, dr. Szalay Péter és dr. Juhász Imre.

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/60f04856a5daf11dea3c076149c70e640a5f920d/megtekintes>

megszűnésekor hatályos szabályok szerint erre már nem lenne lehetőség. **A korábbi szabályozás hatályát átmentő rendelkezés törlése nélkül a mérföldkő nem teljesül.**

(iv) **A mérföldkőnek való megfelelés érdekében törölni kell a Javaslat 58. §-át is,** amelynek kizárólagos célja, hogy a Javaslat 57. §-ában foglalt *ad hominem* rendelkezéseket sarkalatosnak minősítse.

A fenti módosítások hiányában a **Javaslat nem küszöböli ki az Európai Bizottság jogállamisági jelentéseiben megfogalmazott kritikákat, és nem tesz valódi lépéseket a Kúria bírói függetlenségének megerősítése érdekében.** Tény, hogy jelenleg összesen kilenc alkotmánybíró rendelkezik bírói státusszal (közülük heten azért, mert már kérelmezték bírói kinevezésüket, ketten pedig a törvény erejénél fogva nyertek kettős státuszt²³), ők a Javaslat alapján az Európai Bizottság és más nemzetközi szereplők által megfogalmazott aggályok ellenére is megtarthatják kettős státuszukat és a későbbiekben is automatikusan kúriai tanácselnöki kinevezést kaphatnak. A Kúria engedélyezett bírói létszámához (jelenleg 112 fő) és a kúriai tanácselnöki pozíciók számához (jelenleg 36 fő) képest ez egy jelentős létszám, amely megváltoztatja a Kúria összetételét és így alkalmas arra, hogy a Kúria bírói függetlenségével kapcsolatban megalapozott kétségeket vessen fel. **Az ilyen módon kinevezett kúriai bírák esetében nem érvényesül a tényleges pályázaton, érdemeken alapuló, más hatalmi ágak befolyásától független kinevezés követelménye és az az alkotmányos elvárás sem, hogy külső szemlélő számára is pártatlannak látszó személyek kerüljenek a bírósági szervezetrendszer legfelső szintjére.**

II.2. Közhatalmat gyakorló szervezetek alkotmánybírói panasz

(A) Az előírt mérföldkő

„jogsabályi módosítások, amelyek biztosítják a 2019. évben a 2011. évi CLI. törvény 27. §-ának módosításával bevezetett azon lehetőség megszüntetését, amely szerint a hatóságok az Alkotmánybíróság előtt megtámadhatják a jogerős bírósági határozatokat”²⁴

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31. napján módosul az **Abtv. 27. §-a** [Javaslat 14. §],²⁵ ugyanekkor hatályát veszti az Abtv. 55. § (4a) bekezdése [Javaslat 15. §].²⁶ A Javaslat indokolása szerint a módosítás *„kivezeti a jogrendszerből azt a lehetőséget, hogy a*

²³ A Bszi. 88. § alapján 2019 decembere óta az alkotmánybíróóság tagjává történő kinevezés a bírói státusz szempontjából csak szünetelési ok. A törvény erejénél fogva szünetelő bírói státusszal rendelkeznek dr. Handó Tünde és dr. Márki Zoltán.

²⁴ A Melléklet C9.R18 komponense

²⁵ A Javaslat sarkalatos 14. §-a értelmében az Abtv. tervezett új 27. §-a: *„(1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. (2) Érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, a) aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt, b) akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz, vagy c) akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed.”*

²⁶ A hatályát veszítő rendelkezés szerint: *„Közhatalmat gyakorló indítványozó hatásköre korlátozását kifogásoló indítványának érdemi elbírálására csak akkor kerül sor, ha a támadott döntés az indítványozó a) működésének súlyos zavarát eredményezi, vagy b) valamely, Alaptörvényben foglalt hatáskörét sérti.”*

közhatalmat gyakorló szervek (hatóságok) alkotmányjogi panasszal fordulhassanak az Alkotmánybírósághoz”.

(C) A végrehajtás értékelése

A Javaslat indokolása szerint a módosítás célja annak megszüntetése, hogy a közhatalmat gyakorló szervek²⁷ – az ügy érdekében hozott, illetve a bírósági eljárást befejező egyéb döntéssel szemben – alkotmányjogi panaszt terjeszthessenek elő az Alkotmánybíróságon. A közhatalmat gyakorló szervek indítványozói jogosultságát a 2019. évi CXXVII. törvény (2019-es igazságügyi salátatörvény) vezette be az Abtv.-be 2019. december 20. napjától.²⁸ A törvény indokolása szerint a módosítás célja az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az alkotmányjogi panasz benyújtására vonatkozó feltételek pontosítása volt.

A Javaslat következtében lényegében az Abtv. 27.-§-ának a 2019. december 20-át megelőző állapota lépne újra hatályba.²⁹ Ahogy az Abtv. 2019-es módosításának indokolása is utalt rá, a közhatalmi szervek indítványozói jogosultságát az Alkotmánybíróság az Abtv. értelmezésén keresztül ismerte el,³⁰ és ez került utóbb kodifikálásra. Az Alkotmánybíróság tehát a közhatalmat gyakorló szerveket is olyan jogalanyoknak tekinti, amelyeknek olyan, az Alaptörvényben biztosított jogai lehetnek, amelyek jellegüknél fogva nem csak a természetes személyeket illetik meg³¹. Ezt tükrözi a 2019-es salátatörvény indokolása is. Az Alkotmánybíróság jellemzően az ilyen szervek alkotmányjogi panaszát a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal³² összefüggésben bírálta el. **A Javaslat nem kezeli azt a problémát, hogy a közhatalmat gyakorló szervek az alkotmánybírósági esetjog alapján is alapjogok címzettjei, vagyis – bármely típusú – alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultak lehetnek. A Javaslat a 2019. december 20-a előtt hatályban volt szabályozást állítja vissza, ami alapján az említett alkotmánybírósági gyakorlat kialakult.** Az sem eredményezné a probléma megoldását, ha a közhatalmi szervek indítványozói jogosultságát *expressis verbis* kizárná az Abtv., ugyanis, mint említésre került, az közvetetten az Alaptörvény értelmezéséből fakad.³³ Megoldást tehát csak az adhat, **ha a Javaslat módosítja az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdését**, kimondva, hogy: *„Az e minőségükben eljáró közhatalmat gyakorló szervek kivételével a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”*

²⁷ A mérföldkő azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben a közhatalmat gyakorló szervek e minőségükben fordulnak az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmánybírósági gyakorlat ugyanis külön kezeli azokat az eseteket, amikor a közhatalmat gyakorló szervek valamely magánjogi jogviszonyban, magánjogi jogalanyként jelennek meg egy jogvitában.

²⁸ A 2019. évi CXXVII. törvény 55. § (3) bekezdése

²⁹ Különbség, hogy a (2) bekezdés immáron definiálja az érintettek körét.

³⁰ 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, [15] bekezdés

³¹ Vö. Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése

³² Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése. Lásd például: 23/2018. (XII. 28.) AB határozat; 3130/2022. (IV. 1.) AB határozat; 3151/2022. (IV. 12.) AB határozat

³³ Lásd: „A módosított Abtv. 27. § (3) bekezdése a közhatalmat gyakorló indítványozó esetében további törvényi feltételként írja elő annak a vizsgálatát, hogy a panaszában megjelölt, Alaptörvényben biztosított jog (jelen esetben az indítványozó által hivatkozott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog) megilleti-e. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az egyes alapjogok a természetüknél fogva csak az emberre vonatkoznak, míg más alapjogok a jogi személyeket – így a közhatalmat gyakorló szerveket – is megilletik. Az Alkotmánybíróság a fenti szempontok alapulvételével megállapította, hogy az indítványozó által hivatkozott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés], olyan Alaptörvényben biztosított jognak minősül, amely természeténél fogva nem csak az emberre vonatkozik. Erre tekintettel az indítvány az Abtv. 27. § (3) bekezdésében foglalt törvényi feltételnek megfelel.” 3328/2020. (VIII. 5.) AB határozat, Indokolás [15]-[16]; vagy: 3130/2022. (IV. 1.) AB határozat, Indokolás [18]; 3151/2022. (IV. 12.) AB határozat, Indokolás [20]

III. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) módosítása

III.1. A Kúria elnöke és elnökhelyettese megválasztására vonatkozó szabályok módosítása

(A) Az előírt mérföldkő

„hatályba lépnek és alkalmazásra kerülnek a Kúria elnökének megválasztására vonatkozó szabályokat módosító jogszabálmódosítások, amelyek célja annak biztosítása, hogy i. a pályázók legalább ötéves bírói tapasztalattal rendelkezzenek; ii. a Kúria elnöke ne legyen újraválasztható; iii. az OBTH indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon a Kúria elnöki tisztségére pályázó személyek alkalmasságáról, amelynek betöltésére a köztársasági elnök tehet javaslatot. Az alkalmassági kritériumokat, beleértve a függetlenséget, a pártatlanságot, a feddhetetlenséget és az integritást törvényben kell meghatározni. A jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBTH által alkalmatlannak ítélt jelöltek számára rendelkezésre álljon gyorsított bírósági felülvizsgálat az illetékes bíróság előtt.”³⁴ A fenti mérföldkő kapcsán a melléklet azt is tartalmazza, hogy annak célja „a Kúria bírói függetlenségének megerősítése” és a reform „a törvény által létrehozott bíróságok és bírák függetlenségének és pártatlanságának megerősítését eredményezi”.³⁵

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-től módosul a **Bszi. 114. § (1) bekezdése** [Javaslat 36. § (1) bekezdés],³⁶ a **Bszi. 114. § (3) bekezdése** [Javaslat 36. § (2) bekezdés],³⁷ kiegészül a **Bszi. 114. §** egy új **(3a) bekezdéssel** [Javaslat 36. § (3) bekezdés]³⁸ és a Bszi. 103. § (3) egy új m) ponttal [Javaslat 28. § (4) bekezdés],³⁹ ugyanakkor a Javaslat 46. §-a hatályon kívül helyezné a Bszi. 103. § (3) bekezdés a) pontját,⁴⁰ amely az OBTH számára véleményezési jogot biztosít a Kúria elnöki, illetve az OBH elnöki tisztségére javasolt személlyel kapcsolatban.

³⁴ A Melléklet C9.R16 komponens a) pontja

³⁵ Melléklet 104. o. A C9.R16. komponenshez fűzött szöveges magyarázat.

³⁶ A Javaslat 36. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 114. § (1) bekezdése az alábbiak szerint módosul: „(1) A Kúria elnökét az Országgyűlés a határozatlan időre kinevezett, legalább ötéves bírói szolgálati viszonytalal rendelkező és legalább két éves kúriai bírói tapasztalattal rendelkező vagy kiemelkedő tudású elméleti jogász (egyetemi tanár vagy a Magyar Tudományos Akadémia doktora) bírák közül választja az Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdésében foglaltak szerint. A bírói szolgálati jogviszony számításakor a nemzetközi igazságszolgáltatási szervezetben bíróként, főtanácsadóként, valamint az alkotmánybíróként, illetve az Alkotmánybíróság Hivatalában főtanácsadói munkakörben szerzett tapasztalatot is figyelembe kell venni. A Kúria elnöke nem választható újra.” [a kiemelt részek kerülnek be új feltételként].

³⁷ A Javaslat 36. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 114. § (3) bekezdése az alábbiak szerint módosul: „(3) A Kúria elnökének megválasztása során a 67. § (1), (2a)–(2f) és (3), valamint (4) bekezdésében foglaltakat megfelelően alkalmazni kell, a 67. § (2a)–(2f) bekezdését azzal az eltéréssel, hogy Fővárosi Törvényszék a nemperes eljárásban azt vizsgálja, hogy a jelentkező a Kúria elnökével szemben támasztott törvényi követelményeknek megfelel-e.”

³⁸ A Javaslat 36. § (3) bekezdése szerint a Bszi. 114. § az alábbi (3a) bekezdéssel egészül ki: „(3a) Ha a Kúria elnökének megbízatása a 115. § (1) bekezdés b)–f) pontjában meghatározott okból szűnt meg, a köztársasági elnök 75 napon belül tesz javaslatot a Kúria elnökének személyére.”

³⁹ A Javaslat 28. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül a következő m) ponttal: [Az OBTH a személyzeti területen] „m) kötelező véleményt ad az OBH elnökének és a Kúria elnökének tisztségére jelentkező személy tisztséggel szemben támasztott törvényi követelményeknek való megfeleléséről, valamint az OBH elnökhelyettesének és a Kúria elnökhelyettesének tisztségére pályázó személy tisztséggel szemben támasztott törvényi követelményeknek való megfeleléséről”.

⁴⁰ A Bszi. jelenleg hatályos 103. § (3) bekezdés a) pontja szerint: „Az OBTH a személyzeti területen a) személyes meghallgatás alapján előzetes véleményt nyilvánít az OBH elnökének és a Kúria elnökének tisztségére jelölt személyéről.”

(C) A végrehajtás értékelése

Az előírt mérföldkő részét képező három feltétel egyike sem teljesül maradéktalanul.

A mérföldkő előírását az a 2019-ben elfogadott törvénymódosítás tette szükségessé, amelynek eredményeként a Kúria jelenlegi elnökét 2020 októberében megválasztották. A megválasztás szabályainak módosításával kapcsolatban több nemzetközi szervezet is komoly aggályokat fogalmazott meg. Az Európai Bizottság a Kúria jelenlegi elnökének megválasztása kapcsán megállapította, hogy „[...] a fejlemények megerősítik a 2020. évi jogállamisági jelentésben már jelzett azon aggályokat, hogy a legfelsőbb bírói tisztségre történő kinevezésről a bírói testület bevonása nélkül, és nem az európai normáknak megfelelően döntenek. [...] Tekintettel a Kúria elnökének igazgatási hatáskörére és a Kúria igazságszolgáltatási rendszerben betöltött alapvető szerepére, ezek a fejlemények komoly aggályokat vetnek fel az igazságszolgáltatás függetlenségét illetően.”⁴¹ Az ENSZ bírúk és ügyvédek függetlenségével foglalkozó különleges előadója a kinevezést „az igazságszolgáltatás függetlensége elleni támadásként, valamint arra irányuló kísérletként” jellemezte, „hogy az igazságszolgáltatást alávessék a törvényhozó hatalmi ág akaratának, megsértve ezzel a hatalmi ágak szétválasztásának elvét.”⁴² A Velencei Bizottság 2021-ben kiadott véleménye szerint „a Kúria elnökének kinevezési rendszere, amelyet a 2019-es módosításokkal vezettek be, az átpolitizálódás komoly kockázatát hordozza magában, és jelentős következményekkel járhat az igazságszolgáltatás függetlenségére, illetve annak a nyilvánosság általi megítélésére nézve, tekintettel e pozíciónak az igazságszolgáltatási rendszerben betöltött kulcsfontosságú szerepére”.⁴³

A mérföldkő előírásait a fent idézett kritikák tükrében kell értelmezni és végrehajtani.

(i) A mérföldkő megköveteli, hogy a Kúria elnökének megválasztására vonatkozó szabályok biztosítsák, hogy „a **pályázók legalább ötéves bírói tapasztalattal rendelkezzenek**”. A mérföldkő ezen részének előírását elsősorban az indokolta, hogy 2020. január 1-jétől módosultak a Kúria elnökének kiválasztására vonatkozó szabályok, lehetővé téve, hogy az Alkotmánybíróságon vagy nemzetközi bíróságon főtanácsadóként töltött időt is figyelembe vegyék a „**bírói szolgálati viszony**” kiszámításakor. Az Európai Bizottság 2020-as jogállamisági jelentésében megállapította, hogy „[a] kinevezési „feltételek lazítása növeli a Kúria elnökévé megválasztható pályázók körét, így tágabb mérlegelési jogkört biztosít a köztársasági elnöknek ebben a tekintetben”.⁴⁴ A Javaslat nem tesz eleget a mérföldkő előírásainak, mert nem nyúl hozzá a kifogásolt rendelkezésekhez, és továbbra is változatlanul lehetővé teszi, hogy bírói tapasztalat nélkül is betölthető legyen a Kúria elnökének pozíciója. **A mérföldkőnek való megfelelés érdekében a Bszi. 114. § (1) bekezdésből törölni kell a bírói szolgálati jogviszony behelyettesíthetőségét lehetővé tevő rendelkezéseket.**

⁴¹ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0714&from=EN> 6. o.

⁴² Lásd: <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gld=26371> 4. o.

⁴³ Lásd: Opinion on the Amendments to the Act on the Organisation and Administration of the Courts and the Act on the Legal Status and Remuneration of Judges Adopted by the Hungarian Parliament in December 2020 [Vélemény a bíróságok szervezeteiről és igazgatásáról szóló törvénynek, valamint a bírúk jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvénynek a magyar Országgyűlés által 2020 decemberében elfogadott módosításairól], [CDL AD\(2021\)036](https://www.venice.coe.int/web_content/CDL_AD(2021)036), Velencei Bizottság, 16. bekezdés.

⁴⁴ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0316&from=EN> 8. o.

(ii) A mérőföldkő azt is előírja, hogy „a Kúria elnöke ne legyen újraválasztható.” Noha formálisan a Javaslat eleget tesz a mérőföldkő előírásainak, a Kúria elnöki tisztségével kapcsolatban nem pusztán az újraválaszthatóság jelent problémát, hanem az, hogy az országgyűlési képviselők **egyharmados kisebbsége hivatalban tarthatja az idők végezetéig**. A jelenlegi szabályozás szerint: „A Kúria elnöke és az Országos Bírósági Hivatal elnöke kivételével a bíró szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn.”⁴⁵ Vagyis **sem a Kúria elnökének, sem az OBH elnökének megbízatása nem szűnik meg a nyugdíjkorhatár betöltésével**. Ugyanakkor a megbízási idő lejártát követően a Kúria elnöke hivatalban maradhat mindaddig, amíg az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával⁴⁶ új elnököt nem választanak.⁴⁷ Mindaddig, amíg a jelenlegi szabályozás hatályban marad, és az országgyűlési képviselők kisebbsége hivatalban tarthatja a Kúria elnökét akár a bírói szolgálati nyugdíjkorhatáron túl is, **a Javaslatban foglalt, újraválaszthatóságot kizáró rendelkezés nem képezi érdemi akadályát annak, hogy a Kúria elnökét egy parlamenti kisebbség az újraválasztással azonos helyzetbe hozza. A megfelelés érdekében törölni kell a Bszi. 115. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezést.**

(iii) A mérőföldkő szerint a reformszabályoknak biztosítaniuk kell, hogy „az *OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon a Kúria elnöki tisztségére pályázó személyek alkalmasságáról, amelynek betöltésére a köztársasági elnök tehet javaslatot. Az alkalmassági kritériumokat, beleértve a függetlenséget, a pártatlanságot, a feddhetetlenséget és az integritást törvényben kell meghatározni.*” A Javaslat több okból sem felel meg a mérőföldkő előírásainak, összességében **pedig visszalépést jelent a jelenlegi szabályozáshoz képest**, figyelemmel arra, hogy (a) megvonja az OBT törvényben biztosított jogát arra, hogy meghallgassa a tisztségre jelölt személyt és a pályázók meghallgatására vonatkozó eljárási szabályok keretében sem biztosít lehetőséget az OBT előtti személyes meghallgatásra; (b) a véleményezési jogkört olyan mértékben szűkíti le, hogy az kizárólag a törvényben rögzített kiválasztási feltételeknek való megfelelés vizsgálatára irányulhat, így nem ad lehetőséget az alkalmasság érdemi mérlegelésére; (c) az OBT által vizsgálandó alkalmassági kritériumok semmilyen formában nem biztosítják a mérőföldkő által előírt szempontok – a függetlenség, a pártatlanság, a feddhetetlenség és az integritás – érvényesülését és OBT általi számonkérhetőségét. Noha az OBT véleménye formálisan kötelező és a Javaslat rendelkezik az azzal szembeni jogorvoslat lehetőségéről, a végletesen leszűkített véleményezési jogkör miatt a vélemény kötelező jellege és a jogorvoslati lehetőség is csak látszólagos jogintézmények, valós felügyeleti jogkört nem biztosítanak az OBT számára (ahogy valós jogorvoslatot sem az érintettek számára). **A mérőföldkőnek való megfelelés érdekében a Javaslatnak teljeskörű és a mérőföldkőben meghatározott alkalmassági kritériumok mindegyikére kiterjedő, kötelező erejű véleményezési jogot kell biztosítani a jelöltekkel kapcsolatban olyan módon, hogy a rendelkezésre álló jogorvoslat körében a jelölt támogatására vonatkozó döntés kizárólag az indokolás okszerűségét illetően legyen vitatható.**

A Javaslat a fentiekén túl a mérőföldkő által el nem várt új feltételként rögzíti, hogy a Kúria elnöke „*legalább kétéves kúriai bírói tapasztalattal rendelkező vagy kiemelkedő tudású*

⁴⁵ Alaptörvény 26. cikk (2) bekezdés.

⁴⁶ Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdése szerint: „(3) A Kúria elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

⁴⁷ A Bszi. 115. § (4) bekezdése szerint: „(4) Ha a Kúria elnökének megbízatása az (1) bekezdés a) pontja alapján szűnt meg [a megbízatási időtartam leteltével], és a megbízatás megszűnéséig az Országgyűlés nem választott új elnököt, a Kúria elnöke az elnöki jogköröket az új Kúria elnök megválasztásáig gyakorolja.”

elméleti jogász (egyetemi tanár vagy a Magyar Tudományos Akadémia doktora)” legyen. Az új feltételek egyike sem köthető szorosan a mérföldkő által megkövetelt alkalmassági követelményekhez (függetlenség, pártatlanság, integritás, feddhetetlenség). Amellett, hogy a feltételek egyike sem követeli meg a bírósági vezetői tapasztalatot (holott a Kúria elnöke jelentős bírósági vezetői jogköröket gyakorol) egyúttal jelentősen leszűkíti a bírósági szervezetrendszeren belülről kiválasztható lehetséges jelöltek körét, így még inkább abba a nemkívánatos irányba mutat, hogy a Kúria elnöke a bírósági szervezetrendszeren kívülről kerüljön kiválasztásra. A Kúria elnökhelyettesének kinevezési feltételeit a Kúria elnökének kinevezési feltételeihez kell igazítani.

III.2. Az OBH elnökének és elnökhelyettesének megválasztására vonatkozó feltételek módosítása

(A) Az előírt mérföldkő

„a jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon a következő kérdésekben: az OBH elnöki és elnökhelyettesi tisztségére pályázó személyek alkalmassága, amelyeknek a betöltésére a köztársasági elnök, illetve az OBH elnöke tehet javaslatot; Az alkalmassági kritériumokat, beleértve a függetlenséget, a pártatlanságot, a feddhetetlenséget és az integritást törvényben kell meghatározni. A jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBT által alkalmatlannak ítélt jelöltek számára rendelkezésre álljon gyorsított bírósági felülvizsgálat az illetékes bíróság előtt.”⁴⁸

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-i hatállyal módosul a **Bszi. 66. §** [Javaslat 20. §],⁴⁹ a **Bszi. 79. §** pedig kiegészül egy új **(2a) bekezdéssel** [Javaslat 23. § (1) bekezdés]⁵⁰ és módosul a **(3) bekezdése** [Javaslat 23. § (2) bekezdés].⁵¹ A **Bszi. 103. § (3)** kiegészül egy új **m) ponttal**,⁵² ugyanakkor a Javaslat 46. §-a hatályon kívül helyezné a **Bszi. 103. § (3) bekezdés**

⁴⁸ A Melléklet C9.R15 komponens a) pont iv. alpontja

⁴⁹ A Javaslat 20. §-a szerint a Bszi. 66. § (1) bekezdése az alábbiak szerint módosul: „(1) Az OBH elnökét az Országgyűlés a határozatlan időre kinevezett, legalább 5 éves bírói szolgálati viszonytal rendelkező és a (2) bekezdésben meghatározott további feltételeknek megfelelő bírák közül választja az Alaptörvény 25. cikk (6) bekezdésében foglaltak szerint. Az OBH elnöke nem választható újra.” A rendelkezés kiegészül egy új (2) bekezdéssel: „OBH elnökké az választható, a) aki legalább 2 évig bírósági vezetői tisztséget töltött be, b) aki – a határozatlan időre történő kinevezést megelőző értékelés kivételével – valamennyi bírói értékelése eredményeként legalább kiválóan alkalmas értékelést kapott, c) akivel szemben nem állnak fenn a 68. § (1) bekezdésében foglalt körülmények.”

⁵⁰ A Javaslat 23. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 79. §-a a következő (2a) bekezdéssel egészül ki: „(2a) Az OBH elnöke annak a pályázónak az OBH elnökhelyettesévé való kinevezésére tehet javaslatot, akinek az esetében az OBT határozatában vagy a Fővárosi Törvényszék végzésében megállapította, hogy megfelel az OBH elnökhelyettesével szemben támasztott törvényi követelményeknek. Az OBH elnöke a pályázók névsorát és önéletrajzát megküldi az OBT-nek a pályázók törvényi feltételeknek való megfelelősége tárgyában pályázónként történő határozat meghozatala érdekében. Az OBT határozatára és az azzal szembeni kifogásra a 67. § (2c)–(2f) bekezdését a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a kérelmező a pályázó,

b) a Fővárosi Törvényszék a nempes eljárásban azt vizsgálja, hogy a pályázó az OBH elnökhelyettesével szemben támasztott törvényi követelményeknek megfelel-e,

c) ha a Fővárosi Törvényszék megállapítja, hogy a kérelmező megfelel az OBH elnökhelyettesével szemben támasztott törvényi követelményeknek, erre vonatkozó végzését a kérelmezővel, az OBT-vel és az OBH elnökével közli.”

⁵¹ A Javaslat 23. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 79. § (3) bekezdése az alábbiak szerint módosul: „(3) Az OBH elnökhelyettesévé az a bíró nevezhető ki, aki a 66. §-ban foglalt feltételeknek megfelel és nem áll a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti hozzátartozói kapcsolatban az OBH elnökével. Az OBH elnökhelyettesévé az az igazságügyi alkalmazott nevezhető ki, aki legalább 10 éves igazságügyi szolgálati jogviszonnyal vagy bírói szolgálati jogviszonnyal rendelkezik, és nem áll a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti hozzátartozói kapcsolatban az OBH elnökével.”

⁵² A Javaslat 28. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül az alábbi m) ponttal: [Az OBT a személyzeti területen] „m) kötelező véleményt ad az OBH elnökének és a Kúria elnökének tisztségére jelentkező személy tisztséggel szemben támasztott törvényi követelményeknek való megfelelőségéről, valamint az OBH elnökhelyettesének és a Kúria

a) pontját,⁵³ amely az OBT számára véleményezési jogot biztosít az OBH elnöki tisztségére javasolt személlyel kapcsolatban.

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkő szerint a jogszabály módosításnak mind az OBH elnöke, mind az elnökhelyettese vonatkozásában „a függetlenséget, a pártatlanságot, a feddhetetlenséget és az integritást” biztosító alkalmassági kritériumokat kell rögzítenie. A módosítások azonban sem az OBH elnöke, sem az elnökhelyettese esetében nem tesznek eleget a mérföldkő elvárásainak az alábbiak miatt.

(i) **Az OBH elnöke vonatkozásában** a Javaslat a korábbi feltételekhez képest a kiválasztás körében csupán két új feltételt támaszt. Egyrészt legalább kétévi bírósági vezetői tapasztalatot ír elő, ami nem kellő súllyal igazolja az elvárt vezetői képességeket, figyelemmel arra, hogy az OBH elnöke és elnökhelyettese a teljes bírósági szervezetrendszer igazgatási vezetője. Emellett a Javaslat nem szűkíti le a bírósági vezetők körét, így akár tanácselnökként szerzett vezetői tapasztalat is figyelembe vehető. Az alkalmasság igazolásához ugyanakkor elengedhetetlennek látjuk a két évnél hosszabb, igazgatási vezetőként (elnök, elnökhelyettes, kollégiumvezető vagy kollégiumvezető-helyettesként, csoportvezetőként) szerzett vezetői tapasztalat megkövetelését.

Másrészt az OBH elnöki pozícióhoz a Javaslat megköveteli, hogy a jelölt olyan személy legyen, aki a határozatlan időre történő kinevezést megelőző értékelés kivételével valamennyi bírói értékelése eredményeként legalább kiválóan alkalmas értékelést kapott. A bírói értékelésre vonatkozó követelmény nem kellően objektív feltétele az alkalmasság igazolásának, és akár visszaélésre is alapot adhat, figyelemmel arra, hogy a bírák értékelése nem anonim módon történik, az értékelt számára nem kellően átlátható eljárásban és metódus szerint. Önmagában problémát jelent az, hogy a bíró tevékenységét „közvetlen szakmai felettesei értékeli, akik személyesen is ismerik őt, és akiktől döntő mértékben függ szakmai előmenetele. Ez a helyzet felveti azt a problémát, hogy az egyébként részletesen meghatározott vizsgálati kritériumok mellett [8/2015 (XII. 12.) OBH] a vizsgálatot végzőnek a vizsgálandó bíróról alkotott személyes véleménye is szerepet kaphat az értékelésben.”⁵⁴ A fentiek miatt a Javaslat szerinti Bszi. 66. § (2) bekezdésében az a) pont szerinti feltételt módosítani kell az elvárt vezetői tapasztalat hosszának emelése érdekében, és pontosítani kell, hogy milyen típusú vezetői pozíció számít a feltételek teljesítéséhez; a b) pont szerinti feltétel helyébe pedig az OBT által vizsgálandó alkalmassági szempontokat kell rögzíteni (függetlenség, pártatlanság, feddhetetlenség, integritás).

(ii) **Az OBH elnökhelyettese** esetében a kinevezési feltételeket az OBH elnökre vonatkozó feltételekkel azonosan kell meghatározni, figyelemmel arra, hogy az OBH elnökhelyettese az OBH elnök akadályoztatása vagy az OBH elnöki tisztség betöltetlensége esetén teljeskörűen helyettesíti az OBH elnökét. A jelölt integritása szempontjából különösen aggályos, hogy a

elnökhelyettesének tisztségére pályázó személy tisztséggel szemben támasztott törvényi követelményeknek való megfeleléséről”.

⁵³ A jelenleg hatályos Bszi. 103. § (3) bekezdés a) pontja szerint: „Az OBT a személyzeti területen a) személyes meghallgatás alapján előzetes véleményt nyilvánít az OBH elnökének és a Kúria elnökének tisztségére jelölt személyéről.”

⁵⁴ Bencze Mátyás- Badó Attila: A magyar bírósági rendszer hatékonyságát és az ítélkezés színvonalát befolyásoló strukturális és személyi feltételek. In: A magyar jogrendszer állapota. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet, Budapest, 415-441. o.

Javaslat szerint igazságügyi alkalmazott is kinevezhető, aki függelmi jogviszonyban látja el a tevékenységét. Ennek megfelelően javasoljuk, hogy a Bszi. 79. § (3) bekezdéséből törölni az igazságügyi alkalmazott kinevezhetőségére vonatkozó részt.

(iii) A Javaslat (a Kúria elnökének kiválasztására vonatkozó szabályokkal azonos okok miatt) **ténylegesen visszalépést jelent a jelenlegi szabályozáshoz képest**, mert (a) megvonja az OBTV törvényben biztosított jogát arra, hogy meghallgassa az OBH elnöki tisztségre jelölt személyt és a pályázók meghallgatására vonatkozó eljárási szabályok keretében sem biztosít lehetőséget az OBTV előtti személyes meghallgatásra; (b) a véleményezési jogkört olyan mértékben szűkíti le, hogy az kizárólag a törvényben rögzített kiválasztási feltételeknek való megfelelés vizsgálatára irányulhat, így nem ad lehetőséget az alkalmasság érdemi mérlegelésére; (c) az OBTV által vizsgálandó alkalmassági kritériumok semmilyen formában nem biztosítják a mérőföldkő által előírt szempontok - a függetlenség, a pártatlanság, a feddhetetlenség és az integritás - érvényesülését és OBTV általi számonkérhetőségét. Noha az OBTV véleménye formálisan kötelező, és a Javaslat rendelkezik az azzal szembeni jogorvoslat lehetőségéről, **a végletesen leszűkített véleményezési jogkör miatt** a vélemény kötelező jellege és a jogorvoslati lehetőség is csak látszólagos jogintézmények, sem valós felügyeleti jogkört nem biztosítanak az OBTV számára, sem érdemi jogorvoslatot az érintettek számára. **A mérőföldkőnek való megfelelés érdekében a Javasltnak teljeskörű és a mérőföldkőben meghatározott alkalmassági kritériumok mindegyikére kiterjedő, kötelező erejű véleményezési jogot kell biztosítani az OBTV számára az OBH elnökének és elnökhelyettesének jelöltekkel kapcsolatban olyan módon, hogy a rendelkezésre álló jogorvoslat körében a jelölt támogatására vonatkozó érdemi döntés kizárólag az indokolás okszerűségét illetően legyen vitatható.** Javasoljuk, hogy a Bszi. 66. § (2) bekezdése a kiválasztásra vonatkozó követelmények között egyértelműen tartalmazza a függetlenség, a pártatlanság, a feddhetetlenség és az integritás követelményeinek való megfelelést, mint a kiválasztás feltételét, amelynek megállapítására az OBTV jogosult.

III.3. Iratbetekintés

(A) Az előírt mérőföldkő

„a bíróságok igazgatásával kapcsolatos valamennyi dokumentumhoz, információhoz és adathoz (beleértve a személyes adatokat is) való hozzáférés jogának biztosítása az OBTV számára”⁵⁵

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Bszi. 27. alcíme kiegészül egy 103/A. §-sal.⁵⁶

⁵⁵ A Melléklet C9.R15 komponens b) pontja

⁵⁶ Javaslat 29. §-a szerint a Bszi. a következő 103/A. §-sal egészül ki: „Az OBTV – a személyes adatok védelmére vonatkozó jogszabályok betartása mellett – a bíróságok központi igazgatásának felügyeletével és a bíróságok igazgatásában e törvény szerinti közreműködésével kapcsolatos hatáskörei, feladatai gyakorlásához szükséges dokumentumokba betekinthez, adatokat megismerhet.”

(C) A végrehajtás értékelése

Annak érdekében, hogy az OBТ ténylegesen el tudja látni az Alaptörvény 25. cikk (5) bekezdésében foglalt felügyeleti funkcióját elengedhetetlen, hogy az OBТ tagjai e minőségükben eljárva minden, a bíróságok igazgatásával kapcsolatos és a bírósági igazgatási tevékenység során létrejövő iratot, adatot megismerhessenek. Az OBТ iratbetekintéssel kapcsolatos jogosultságainak érdemi akadályát a jelenlegi szabályozás hatálya alatt sem elsősorban a jogszabály iratbetekintésre adott felhatalmazásának hiánya, hanem az OBH elnök által alkalmazott szűkítő jogértelmezés okozta. Az OBH elnök által képviselt álláspont szerint az OBТ kizárólag az „általános központi igazgatás” terület felügyelete kapcsán jogosult iratbetekintésre, ennek megfelelően minden más igazgatási területen megtagadta az iratokba való betekintést.⁵⁷ Vitatott terület volt az OBH személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörével⁵⁸ kapcsolatos iratok - így különösen a törvény szerinti juttatásokon kívüli jutalmakkal vagy a bírák kirendelésével kapcsolatos iratok - kiadása. **A Javaslat nem oldja fel a kialakult jogértelmezési vitát**, így az OBH elnökének szűkítő jogértelmezése a jövőben is az OBТ iratbetekintési jogának érdemi korlátját képezheti. Az Alaptörvény által az OBТ-re ruházott felügyeleti jogkör gyakorlásához elengedhetetlen, hogy a törvény teljeskörűen biztosítson jogot az OBТ tagok számára az iratbetekintésre. A Javaslatnak egyértelművé kell tennie, hogy az iratbetekintés joga jogértelmezés útján sem szűkíthető le az ún. „általános központi igazgatás” körébe sorolt felügyeleti funkciókra. A további jogértelmezési viták elkerülése és a mérföldkőnek való teljeskörű megfelelés érdekében **az OBТ és az OBТ valamennyi tagja számára általános iratbetekintési jogot kell biztosítani**. A Javaslat a mérföldkő által előírtakkal ellentétes módon, **indokolatlanul korlátozza az OBТ tagok személyes adatokhoz való hozzáférését**. A bíróságok központi igazgatásának felügyeletével kapcsolatos hatáskörök gyakorlását és feladatok elvégzését ellehetetlenítené, ha az OBТ az OBТ-tagokkal egyetemben a személyes adatokat nem ismerhetné meg iratbetekintési jogának gyakorlása során. Ezzel a Javaslat 29. §-a kiüresedne, 213. mérföldkő b) pontja pedig nem teljesülne. Javasoljuk a személyes adatok megismerhetőségére vonatkozó korlátozó rendelkezés törlését. Javasoljuk továbbá, hogy **az iratbetekintési jog érvényesítésének megerősítése érdekében a jogszabály rögzítse a dokumentumokhoz, adatokhoz való hozzáférés biztosításának határidejét**, például az az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) rendelkezéseivel analóg 15 napos teljesítési határidő biztosítása útján.

III.4. Ügyelosztás

(A) Az előírt mérföldkő

„Hatályba lépnek a Kúria ügyelosztási rendjére vonatkozó jogszabályok módosításai és egyéb módosítások annak biztosítása céljából, hogy i. az elektronikus úton nyilvántartásba vett ügyek emberi beavatkozás nélkül kapjanak ügyszámot; ii. az ügyek tanácsok közötti elosztása előre meghatározott, objektív kritériumok alapján történjen; iii. az ügyben eljáró bírói testület összeállítása egy egyelőre meghatározott algoritmus alapján történjen; iv. az eljárásban részt vevő felek az ügy iratai alapján képesek legyenek meggyőződni arról, hogy az ügyelosztási

⁵⁷ Lásd a Bszi. 112. § (1) bekezdés a) pontját és (2) bekezdését.

⁵⁸ Lásd a Bszi. 76. § (5) bekezdését.

szabályok alkalmazása megfelelően történt-e; v. a Kúria bírói tanácsa és az érintett kollégium kötelező erejű véleményt adjon az ügyelosztási rendszerről”⁵⁹

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

2023. március 31-i hatállyal módosul a **Bszi. 9. § (1) bekezdése** [Javaslat 17. §],⁶⁰ kiegészül a **Bszi. 10. §-a egy (4) bekezdéssel** [Javaslat 18. §],⁶¹ módosul a **Bszi. 151. § (1) bekezdés d) pontja** [Javaslat 42. § (1) bekezdés],⁶² kiegészül a **Bszi. 151. §-a a (2) bekezdéssel** [Javaslat 42. § (2) bekezdés],⁶³ a **Bszi. 155. §-a** helyébe új rendelkezés lép [Javaslat 43. §].⁶⁴

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkőbe foglaltakat a Javaslat csak részben teljesíti.

i. „az elektronikus úton nyilvántartásba vett ügyek emberi beavatkozás nélkül kapjanak ügyszámot”

A Javaslat szövegét a **Bszi. 10. § (4) bekezdés a) pontjában** ki kell egészíteni azzal, hogy a beérkezett ügyek **„emberi beavatkozás nélkül, érkezési sorrend szerint”** kapjanak ügyszámot, csak így biztosítható ugyanis, hogy mindenfajta emberi beavatkozás nélkül történjen az ügyszámok kiosztása.

ii. az ügyek tanácsok közötti elosztása előre meghatározott, objektív kritériumok alapján történjen; iii. az ügyben eljáró bírói testület összeállítása egy egyelőre meghatározott algoritmus alapján történjen;

A Javaslat nagyrészt a fenti vállalások általános szövegét veszi át, mikor rögzíti, hogy az ügyben eljáró tanács kijelölése **előre meghatározott, objektív feltételek szerint** történik, és a kijelölt tanács tagjai közül elektronikus rendszerrel, **automatikusan történik az ügyet tárgyaló ítélkező tanács tagjainak kiválasztása.**

⁵⁹ A Melléklet C9.R16 komponens b) pontja

⁶⁰ A Javaslat 17. §-a szerint a Bszi. 9. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(1) Az ügyelosztási rendet – a bírói tanács és a kollégium véleményének ismeretében, a Kúria esetében a bírói tanács és a kollégium egyetértésének megfelelően – a bíróság elnöke, a törvényszéken és a járásbíróságon a törvényszék elnöke határozza meg. Ha a Kúria bírói tanácsának és kollégiumának véleménye eltérő, a kollégium véleményét kell irányadónak tekinteni.”

⁶¹ A Javaslat 18. §-a értelmében a Bszi. 10. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki: „(4) A Kúria ügyelosztása tekintetében a következő szempontoknak kell érvényesülni: a) az elektronikus úton beérkezett ügyek lajstromozása során az ügy automatizáltan kap ügyszámot, b) az ügyben eljáró tanács kijelölése az ügyek elosztására vonatkozó, előre meghatározott, objektív feltételek szerinti módszerrel történik, c) az ügyben eljáró tanács kijelölését követően a kijelölt tanács tagjai közül az ügyet tárgyaló ítélkező tanács tagjai elektronikus rendszerrel, automatikusan kerülnek kijelölésre, d) az eljárásban részt vevő felek számára biztosítani kell az ügyek elosztására vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzését.”

⁶² A Javaslat 42. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 151. § (1) bekezdés d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: [A bírói tanács] „d) véleményezi a bíróság szervezeti és működési szabályzatát és – a (2) bekezdés b) pont bb) alpontjában foglalt kivétellel – ügyelosztási rendjét”.

⁶³ A Javaslat 42. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 151. § a következő (2) bekezdéssel egészül ki: „(2) A Kúria bírói tanácsa a) véleményt nyilvánít a 131. § d) pontjában meghatározott bírósági vezető pályázatáról, b) egyetértési jogot gyakorol ba) bírónak a Kúriára való kirendelése tekintetében, bb) a Kúria ügyelosztási rendje tekintetében.”

⁶⁴ A Javaslat 43. §-a szerint a Bszi. 155. §-a helyébe a következő rendelkezés lép: “A kollégium a) véleményt nyilvánít – a járásbírósági állásra benyújtott pályázat kivételével – a bírói álláspályázatokról, b) részt vesz a bíró szakmai tevékenységének értékelésében, c) véleményezi – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – az ügyelosztási rendet, d) véleményt nyilvánít a 131. § c) pontjában meghatározott vezetői álláspályázatokról és kezdeményezheti a bírósági vezető bírósági vezetői vizsgálatának elrendelését vagy felmentését, és e) ellátja a törvény által meghatározott egyéb feladatokat. (2) A Kúria kollégiuma egyetértési jogot gyakorol a Kúria ügyelosztási rendje tekintetében. (3) A Kúriának a kirendelendő bírói ügyszakának megfelelő ügyszakú kollégiuma egyetértési jogot gyakorol a bírónak a Kúriára való kirendelése tekintetében.”

A Javaslat szövege különbséget tesz „*ügyben eljáró tanács*” és „*ügyet tárgyaló ítélkező tanács*” között, de az alábbiakban kifejtett álláspontunk szerint – figyelemmel a Bszi. rendelkezéseire is – ez a megoldás nem jogszerű.

A Javaslat szövege azt az elmúlt években kialakult kúriai gyakorlatot tükrözi, hogy az ügyelosztási rend szerint az ügyek nem ítélkező tanácsokhoz kerülnek kiosztásra, hanem tipikusan két vagy több tanácselnökkel rendelkező ötfős (vagy nagyobb létszámú) tanácsokhoz; ezeket a tanácsokat mint igazgatási szervezeti formát azonban a jelenlegi jogszabályok, így a Bszi. sem ismeri.⁶⁵ Ezt a gyakorlatot az elmúlt években komoly kritika érte, mert állandó ítélkező tanácsok hiányában nem látható előre, és akár manipulálható is a tanácsok összetétele, amely a törvényes bíróhoz való jog sérelmét eredményezi.⁶⁶ Az automatikus szignálás akkor érvényesülne, ha **egyetlen tanácselnök által vezetett állandó összetételű tanácsokra** történne az ügyek kiosztása. A háromfős tanácsokhoz kötött eljárások esetén (ilyenek például a választási ügyek⁶⁷) az automatizmus azt követeli, hogy az ügyelosztási rend külön tartalmazza ezeket a háromfős tanácsokat.

A Javaslat szövegéből tehát az következik, hogy **a jövőben sem lesz általános követelmény az állandó összetételű ítélkező tanácsok működése a Kúrián**, ami nincs összhangban a Bszi. jelenlegi rendelkezéseivel sem: a Bszi. 10. § (1) bekezdése alapján ugyanis az ügyelosztási rendből előre megállapíthatónak kell lennie, hogy az adott ügyben melyik (és konkrétan mely bírókból álló) tanács jár el. Állandó ítélkező tanácsok hiányában ez semmiképpen sem látható előre.

Az ügyelosztás automatizmusának erősítése szempontjából garanciális szabály, hogy ne a tanácselnök jelölje ki az ügy előadó bíróját (ahogyan az a jelenlegi ügyelosztási rendben szerepel)⁶⁸, hanem a tanácsba beosztott bírók között automatikusan kerüljön kiosztásra ez a pozíció. Erre a Bszi.-nek az ügyelosztásra vonatkozó szabályok között egyértelműen utalnia kell.

A jelenlegi szabályok szerint az sem látható előre, hogy a jogegységi panasz tanácsok milyen összetételben járnak el, ezért a Bszi.-nek a jogegységi panasz tanácsok pontos létszámát és összetételét is rögzítenie kellene. A Bszi. jelenlegi 41/A. § (1) bekezdése ugyanis csak azt rögzíti, hogy „*A jogegységi panasz tanács az elnökből és további legalább 8 tagból áll, a tagokat az elnök a Kúria kollégiumaiból jelöli ki úgy, hogy minden kollégiumból legalább 1-1 tagot ki kell jelölni.*” A bírói függetlenség szempontjából szintén aggályos a Bszi. 41/A. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint – akármilyen ügyszakban meghozandó jogegységi határozatról legyen is szó – „*A jogegységi panasz tanácsot a Kúria elnöke vagy elnökhelyettese vezeti.*”

Mivel a Bszi.-ből a 2019. CXXVII. törvénnyel kikerült az a rendelkezés, hogy az ügyelosztási rendet az adott tárgyévre kell kialakítani, továbbra is hiányoznak azok a törvényi garanciák,

⁶⁵ Lásd például a Kúria 2022. január 1-jétől hatályos ügyelosztási rendjét: https://kuria-kozasatok.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/ugyelosztasi_rend_2022_01_01_am_vegleges_0_0.pdf, valamint a 2023. január 1-jétől hatályos kúriai ügyelosztási rendet: https://kuria-kozasatok.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/ur_2023_januar_1_vegleges.pdf

⁶⁶ Ezt a problémát civil szervezetek az Európai Bizottság 2022-es Jogállamisági jelentéséhez készített beadványukban is jelezték. Lásd: https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2022/07/HUN_NGO_contribution_EC_RoL_Report_2022_HU_translation.pdf

⁶⁷ Lásd a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 229. § (2) bekezdését

⁶⁸ Lásd a Kúria 2023. január 1. napjától hatályos ügyelosztási rendjét: https://kuria-kozasatok.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/ur_2023_januar_1_vegleges.pdf, 2. oldal

melyek az ügyelosztási rend sorozatos módosítását kizárják. Emellett a Bszi. továbbra is számos olyan nehezen ellenőrizhető szempontot (pl. az ügyek jelentősége, bíraskodás időszerűsége stb.) nevesít, ami az ügyelosztási rend felülvizsgálatát lehetővé teszi. A sorozatos módosítás lehetősége veszélyezteti az ügyelosztás előre láthatóságát, és adott esetben az ítélkező tanácsok összetételének állandóságát is. A Bszi. megengedi továbbá az ügyelosztási rendtől való eltérést „a bíróság működését érintő fontos okból”.⁶⁹ Az utóbbi szabály széles diszkréciót biztosít az ügyelosztásért felelős bírósági vezetőknek, amellyel szemben jelenleg nincsenek megfelelő garanciák beépítve a törvénybe.

iv. „az eljárásban részt vevő felek az ügy iratai alapján képesek legyenek meggyőződni arról, hogy az ügyelosztási szabályok alkalmazása megfelelően történt-e”

Bár a Javaslat rögzíti, hogy „az eljárásban részt vevő felek számára biztosítani kell az ügyek elosztására vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzését”, a Javaslat pusztán átveszi a mérföldkő általános megfogalmazását, és **nem rendelkezik az ellenőrzés módjáról és a kifogásolás lehetőségéről**, így jelenlegi formájában nem biztosít a felek számára érdemi és hatékony ellenőrzési jogosítványt. Az eljárási törvényekben rögzíteni kellene, hogy az ügyfél miként ellenőrizheti az ügyelosztásra vonatkozó szabályok érvényesülését, és milyen jogorvoslati lehetőséget vehet igénybe, ha az ügyelosztás szabályainak megsértését észleli.

v. „a Kúria bírói tanácsa és az érintett kollégium kötelező erejű véleményt adjon az ügyelosztási rendszerről”

A Javaslat megerősíti a Kúrián működő bírói tanács és a kollégiumok jogköreit az ügyelosztási renddel kapcsolatban, amikor **egyetértési jogot biztosít** ezen testületeknek az ügyelosztási rend kialakításában. Ezt a jogkört ugyanakkor a bírói tanács esetében kiüresíti az a szabály, amely szerint ha a bírói tanács és a kollégium véleménye eltér, akkor a kollégium véleményét kell irányadónak tekinteni; ilyenkor tehát a bírói tanács egyetértési joga nem érvényesül. Mivel a Kúrián három kollégium működik (büntető, polgári, közigazgatási), nem beszélhetünk általában „a kollégium” véleményéről - ahogyan a javaslat fogalmaz. Mivel a kollégiumok külön-külön véleményezik az ügyelosztási rendet, felmerülhet az az eset, hogy az egyes kollégiumok között véleménykülönbség van az ügyelosztási rend (általános, minden ügyszakra vonatkozó részeinek) támogatását illetően, ilyenkor nem egyértelmű az eljárásrend arra vonatkozóan, hogy mi lesz az új ügyelosztási rend sorsa.

A fenti szempontok érvényesülése – így az automatikus ügyelosztás intézményesítése, a bírói testületek (bírói tanácsok, illetve kollégiumok) egyetértési jogának biztosítása, valamint annak garantálása, hogy az ügyfelek érdemben ellenőrizhessék az ügyelosztásra vonatkozó szabályok betartását – nemcsak a Kúria függetlensége szempontjából kulcsfontosságú, hanem ugyanolyan fontos elvárásnéként fogalmazható meg az ország valamennyi bíróságának működésével összefüggésben.

⁶⁹ A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 11. § (2) bekezdése

III.5. Az OBT jogképessége, költségvetési autonómiája, megfelelő erőforrások garantálása

(A) Az előírt mérföldkő

„jogképesség és költségvetési autonómia biztosítása az OBT számára, valamint annak garantálása, hogy megfelelő erőforrásokkal – többek között személyzettel és hivatali helyiségekkel – rendelkezzen feladatai hatékony ellátásához”⁷⁰

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-től a

- jogképesség kapcsán (i) módosul a **Bszi. 88. § (2) bekezdése** [Javaslat 25. §];⁷¹
- a költségvetési autonómia kapcsán (ii) módosul a **Bszi. 4. §-a** [Javaslat 16. §],⁷² (iii) módosul a **Bszi. 103. § (2) bekezdés a) pontja** [Javaslat 28. § (2) bekezdés],⁷³ (iv) módosul a **Bszi. 104. § (1) bekezdése** [Javaslat 30. § (1) bekezdés],⁷⁴ (v) a **Bszi. 76. §-a (11) bekezdéssel** egészül ki [Javaslat 22. § (9) bekezdés],⁷⁵ (vi) módosul a **Bszi. 76. § (3) bekezdés a) pontja** [Javaslat 22. § (1) bekezdés],⁷⁶ (vii) a **Bszi. 76. § (3) bekezdés c) pontja ca) alponttal** egészül ki [Javaslat 22. § (2) bekezdés];⁷⁷
- a megfelelő erőforrások (személyzet és hivatali helyiségek) garantálása kapcsán (viii) módosul a **Bszi. 104. § (1) bekezdése** [Javaslat 30. § (1) bekezdés],⁷⁸ (ix) a **Bszi. 89/A. §-sal** egészül ki [Javaslat 27. §],⁷⁹ (x) a **Bszi. 112. §-a (4) bekezdéssel** egészül ki

⁷⁰ A Melléklet C9.R15 komponens c) pontja

⁷¹ A Javaslat 25. §-a szerint a Bszi. 88. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „Az OBT önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv, székhelye Budapest.”

⁷² A Javaslat 16. §-a szerint a Bszi. 4. §-a helyébe a következő rendelkezés lép: „A bíróságok a központi költségvetésről szóló törvényben önálló költségvetési fejezetet alkotnak. E fejezeten belül az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) és a Kúria önálló címet alkot.”

⁷³ A Javaslat 28. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (2) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: [Az OBT a költségvetés területén] „a) összeállítja a költségvetésére vonatkozó javaslatát és az annak végrehajtására vonatkozó beszámolóját, valamint véleményezi a bíróságok költségvetésére vonatkozó javaslatot és az annak végrehajtására vonatkozó beszámolót.”

⁷⁴ A Javaslat 30. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 104. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(1) Az OBT a tárgyévet megelőzően meghatározza tárgyévi költségvetését, amelyet közöl az OBH elnökével. [Az OBT elnöke gazdálkodik az OBT rendelkezésére bocsátott költségvetési kerettel, e körben utalványozási és kötelezettségvállalási joga van. Az OBT működését biztosító igazgatási feladatokat ellátó, az OBT igazságügyi alkalmazottaitól álló titkárság segíti az OBT munkáját.]”

⁷⁵ A Javaslat 22. § (9) bekezdése szerint a Bszi. 76. §-a a következő (11) bekezdéssel egészül ki: „(11) Az OBH elnöke az OBT-nek az OBT által a (3) bekezdés a) pontja szerint meghatározott költségvetésére vonatkozó javaslatát és az annak végrehajtására vonatkozó beszámolóját, változtatás nélkül rögzíti a bíróságok költségvetésére vonatkozó javaslatában és az annak végrehajtására vonatkozó beszámolójában.”

⁷⁶ A Javaslat 22. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (3) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: [Az OBH elnöke a bíróságok költségvetésével kapcsolatban] „a) összeállítja – a központi költségvetésről szóló törvény Bíróságokról szóló fejezete, valamint az OBT tekintetében az OBT által meghatározott, továbbá a Kúria tekintetében a Kúria elnöke véleményének kikérésével és ismertetésével meghatározott – a bíróságok költségvetésére vonatkozó javaslatát és az annak végrehajtására vonatkozó beszámolóját, amelyet a Kormány a központi költségvetésről szóló törvényjavaslat és az annak végrehajtására vonatkozó törvényjavaslat részeként változtatás nélkül terjeszt az Országgyűlés elé.”

⁷⁷ A Javaslat 22. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (3) bekezdés c) pontja a következő ca) alponttal egészül ki: [Az OBH elnöke a bíróságok költségvetésével kapcsolatban] „ca) az OBT előirányzatait nem csoportosíthatja át.”

⁷⁸ A Javaslat 30. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 104. § (1) bekezdése a következő mondatokkal egészül ki: „(1) [Az OBT a tárgyévet megelőzően meghatározza tárgyévi költségvetését, amelyet közöl az OBH elnökével.] Az OBT elnöke gazdálkodik az OBT rendelkezésére bocsátott költségvetési kerettel, e körben utalványozási és kötelezettségvállalási joga van. Az OBT működését biztosító igazgatási feladatokat ellátó, az OBT igazságügyi alkalmazottaitól álló titkárság segíti az OBT munkáját.”

⁷⁹ A Javaslat 27. §-a szerint a Bszi. a következő 89/A. §-sal egészül ki: „Az OBT elnöke a) vezeti és képviseli az OBT-t, b) a költségvetési keretek között gondoskodik az OBT működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételekről, c) irányítja az OBT pénzügyi, gazdasági tevékenységét, d) gyakorolja az OBT alkalmazottai felett a munkáltatói jogokat.”

[Javaslat 35. § (2) bekezdés],⁸⁰ (xi) az **lasz. 42/A. § (1)-(3) bekezdései** módosulnak [Javaslat 5. §].⁸¹

(C) A végrehajtás értékelése

(i) A Javaslat az OBH-nak önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv jogállást ad, ami a 2011. évi CXCV. tv. 7. § (1) bekezdése alapján jogi személyiséggel ruházza fel az OBH-t.

Az OBH saját költségvetését maga állapítja meg, küldi meg az OBH elnökének, majd az OBH elnöke változtatás nélkül építi bele azt a bíróságok költségvetésére vonatkozó javaslatába, amelyet a Kormány megintcsak változtatás nélkül nyújt be az Országgyűlésnek. Továbbá az OBH elnöke az OBH elöljáróit nem csoportosíthatja át. Ezek a rendelkezések hosszú távon megfelelő költségvetési autonómiát adnak az OBH számára. Ugyanakkor a Javaslat nem kezeli azt a kérdést, hogy a következő tárgyévi költségvetés elfogadásáig és hatályba lépéséig az OBH-költségekre milyen szabályok vonatkoznak: a már tárgyévre elfogadott OBH költségvetés, vagy egy már a Javaslat szabályai szerint elfogadott új, illetve módosított OBH-költségvetés, amely már tükrözni tudná a megnövekedett OBH-kiadásokat? A **megnövekedett hatáskörök és megnőtt hivatali szervezet** minden valószínűség szerint meg fogja növelni az OBH költségeit, amelyhez viszont a kezdeti időszakra vonatkozóan a **Javaslat nem biztosít a megfelelő forrásokat garantáló szabályozást**. Indokolt lenne tehát olyan átmeneti szabályok megalkotása, amely már a Javaslat szerinti módon, az OBH által meghatározottan biztosít önálló költségvetést az OBH számára már a Javaslat hatályba lépését közvetlenül követő időszakra nézve, a 2023. év közben is.

Javasolt ezen felül – mint ahogy az Integritás Hatóság esetében történt⁸² – annak kimondása, hogy az OBH költségvetése kizárólag az OBH hozzájárulásával csökkenthető. Ez garantálhatja azt, hogy az Országgyűlés év közben ne csökkenthesse a már elfogadott OBH-költségvetési fejezetet.

Ezért javasoljuk, hogy a Javaslat ekként egészítse ki a Bszi. 88. § (2) bekezdését: *„Az OBH költségvetése kizárólag az OBH hozzájárulásával csökkenthető. Az OBH tárgyévi költségvetése nem lehet alacsonyabb, mint az OBH tárgyévet megelőző évi költségvetése.”*

A Javaslat 22. § (2) bekezdése a Bszi. 76. § (3) bekezdés c) pontját ca) alponttal egészíti ki, miszerint az OBH elnöke év közben az OBH elöljáróit nem csoportosíthatja át más, a fejezetébe tartozó költségvetési szervekhez. Egyetértünk a javaslattal abból a szempontból, hogy az OBH elnöke ne rendelkezzen önálló döntési jogkörrel az OBH-tól való források elvonására a költségvetés elöljáróinak átcsoportosításával. Ugyanakkor az OBH elnöke látja el a bíróságok költségvetésével kapcsolatos feladatkörében a fejezetet irányító szerv vezetőjének feladatait a központi költségvetésről szóló törvény bíróságok fejezete

⁸⁰ A Javaslat 35. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 112. § a következő (4) bekezdéssel egészül ki: *„(4) Az OBH tag részére a beosztása szerinti szolgálati hely bíróságának elnöke a bíróság jogi végzettségű igazságügyi alkalmazottai közül egy fő segítőjét jelöl ki. A bíróság elnöke a kijelölt igazságügyi alkalmazottat az egyéb feladatai alól mentesíti, egyebekben a kijelölés az igazságügyi alkalmazott jogállását nem érinti.”*

⁸¹ A Javaslat 5. §-a szerint az lasz. 42/A. §-a módosul: *„(1) A bírósági titkár az OBH elnöke az OBH-ba, valamint az OBH elnökének javaslatára az OBH-hez beosztottja. A beosztáshoz a bírósági titkár hozzájárulása szükséges. (2) A munkáltatói jogkört az OBH-ba beosztott bírósági titkár tekintetében az OBH elnöke, az OBH-hez beosztott bírósági titkár tekintetében az OBH elnöke gyakorolja. (3) Az OBH-ba beosztott bírósági titkár a hivatali tevékenysége során köteles végrehajtani az OBH elnökének intézkedéseit, utasításait. Az OBH-hez beosztott bírósági titkár a tevékenysége során köteles végrehajtani az OBH elnökének intézkedéseit, utasításait. [...]”*

⁸² Az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről szóló 2022. évi XXVII. törvény 2. § (4) bekezdés

tekintetében, míg az OBT-nek nincs ilyen feladatköre, ezért az OBT előirányzatai egyáltalán nem lennének átcsoportosíthatók év közben, míg természetesen szükségessé válhat az átcsoportosítás. Javasoljuk ezért, hogy a Kúriához hasonlóan, az OBT egyetértésével legyenek átcsoportosíthatók év közben az OBT előirányzatai.

Az OBH elnöke a Bszi. 76. § (3) bekezdés c) pontja szerint meghívottként, tehát tanácskozási joggal, részt vesz a Kormány, továbbá az Országgyűlés költségvetéssel foglalkozó bizottságának ülésén a központi költségvetésről szóló törvényjavaslat és az annak végrehajtására vonatkozó törvényjavaslat bíróságokra vonatkozó költségvetési fejezetének megtárgyalásakor. Miután az OBT az OBH elnöke javaslatának és az annak végrehajtására vonatkozó beszámolóban a saját költségvetésére vonatkozó részét maga határozza meg, valamint véleményezési joga van a bíróságok költségvetésére és végrehajtására vonatkozó teljes javaslat és beszámoló tekintetében, indokolt az OBT elnökének meghívottként való részvétele a Kormány és az Országgyűlés költségvetéssel foglalkozó bizottságának ülésére a bíróságok költségvetési fejezetének megtárgyalásakor, így szükséges a Bszi. 103. § (2) bekezdésének kiegészítése.

(ii) A megfelelő feltételek biztosítása annyiban garantált, hogy az OBT elnöke a költségvetés keretein belül gondoskodhat a személyi és tárgyi feltételekről, szabadon kezelheti az OBT kiadásait, valamint titkárság segíti majd az OBT munkáját, ahol olyan igazságügyi alkalmazottak dolgoznak majd, akik felett az OBT elnöke fogja gyakorolni a munkáltatói jogokat.

Nagy hiányossága a Javaslatnak, és komoly problémákat okozhat a megerősített OBT működésében, hogy a kapott új hatáskörök és megnövekedett hivatali szervezet nem párosul az OBT működéséhez kapcsolódó ideiglenes támogatással, mint ahogy az az Integritás Hatóság esetében viszont biztosított volt.⁸³ Erre a támogatásra azért lenne a kezdeti időszakban szükség, mert az OBT tagjainál – lévén elsődlegesen bírók bírói tapasztalattal – nem feltétlenül vannak meg azok a képességek, amely egy hivatali szervezet (pl. az OBT titkársága) működtetéséhez (bérszámfejtés, szabályzatok és eljárások kialakítása, HR feladatok, hivatali helyiségek bérlése és fenntartása, informatika stb.) szükségesek. Javasoljuk, hogy a Javaslat átmeneti szabályai között szerepeljen, hogy *„(1) Az OBH az e törvény hatálybalépésétől számított 6 hónapos időtartamra az OBT működésével összefüggő titkársági és adminisztratív teendők ellátásához támogatást nyújt, és biztosítja a szükséges infrastruktúrát. (2) Az OBH e törvény hatálybalépésétől számított legalább hat hónapos időtartamra közreműködik az OBT működését elősegítő feladatellátásban, és az (1) bekezdésben meghatározottakon túl támogatást nyújt az OBT elnökének, illetve elnökhelyettesének e törvényben meghatározott feladatainak ellátásához.” Ennek hiányában a mérföldkő nem teljesül.*

(iii) Az OBT tagját egy fő igazságügyi alkalmazott segítő is segíteni fogja, ugyanakkor az OBT-tag és munkája függetlenségének garantálása miatt szükséges lenne az, hogy egyrészt az OBT-tag választhassa ki annak személyét, másrészt a segítőt az OBT alkalmazza, a segítő feletti munkáltatói jogokat is ugyanúgy az OBT elnöke gyakorolja, mint az OBT titkárságán dolgozó egyéb alkalmazottak esetében.

⁸³ 2022. évi XXVII. törvény 71. §

Ezért javasoljuk, hogy: Az Iasz. 8. § (1) bekezdése a következő b) ponttal egészüljön ki: (A munkáltatói jogkört) „b) az OBT alkalmazottai és az OBT-tagok segítői tekintetében az OBT elnöke, (gyakorolja.)” A Bszi. 112. § a következő (4) bekezdéssel egészüljön ki: „(4) Az OBT tag részére az OBT tag javaslatára a beosztása szerinti szolgálati hely bíróságának elnöke a bíróság jogi végzettségű igazságügyi alkalmazottai közül egy fő segítőjét jelöl ki, aki az OBT alkalmazottjaként OBT-vel áll szolgálati viszonyban és aki felett az OBT elnöke gyakorolja a munkáltatói jogkört. A bíróság elnöke a kijelölt igazságügyi alkalmazottat az egyéb feladatai alól mentesíti.”

III.6. Az OBT tagjainak a jogállása és az OBT vezetése

(A) Az előírt mérföldkő

„A jogszabály-módosítások emellett kimondják azt is, hogy az OBT-beli feladataik ellátása érdekében az OBT bírói tagjai mentesítést kapjanak ítélkezési feladataik alól ahhoz hasonló mértékben, mint amilyen mértékben a törvényszéki elnökök mentesítést élveznek ítélkezési feladataik alól. A jogszabálymódosítások úgy rendelkeznek, hogy az OBT bírói tagjai csak a következő hivatali időszakra választhatók újra, az OBT bírói tagjai saját maguk közül választják ki az OBT elnökét, és hogy a bírósági elnökök és alelnök az OBT tagjaként nem vesznek részt a saját igazgatási tevékenységükkel kapcsolatos tanácskozásokon és szavazáson.”⁸⁴

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-től

- azzal összefüggésben, hogy az OBT bírói tagjai csak a következő hivatali időszakra választhatók újra,⁸⁵ (i) a **Bszi. 197/F. § (1) bekezdéssel** egészül ki [Javaslat 44. §],⁸⁶
- azzal összefüggésben hogy az OBT bírói tagjai által saját maguk közül választják ki az OBT elnökét, (ii) módosul a **Bszi. 89. § (2) bekezdése** [Javaslat 26. § (1) bekezdés],⁸⁷ (iii) a **Bszi. 197/F. § (2) bekezdéssel** egészül ki [Javaslat 44. §];⁸⁸
- azzal összefüggésben, hogy bírósági elnökök és alelnök (azaz elnökhelyettes) az OBT tagjaként nem vesznek részt a saját igazgatási tevékenységükkel kapcsolatos tanácskozásokon és szavazáson] (iv) a **Bszi. 105. §-a (5) bekezdéssel** egészül ki [Javaslat 31. §];⁸⁹

⁸⁴ A Melléklet C9.R15 komponens c) pontja

⁸⁵ A Bszi. hatályos 90. § (2) bekezdés g) pontja alapján főszabály szerint az OBT tagjai nem újraválaszthatóak.

⁸⁶ A Javaslat 44. §-a szerint a Bszi. a következő 197/F. § (1) bekezdéssel egészül ki: „(1) [a Javaslat] hatályba lépésekor működő OBT tagjai a soron következő OBT tagjainak megválasztása során újraválaszthatóak.”

⁸⁷ A Javaslat 26. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 89. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(2) Az OBT elnökét és elnökhelyettesét az OBT tagjai maguk közül – a (2a) bekezdésben foglalt kivétellel – 3 évre választják. Az elnöki és az elnökhelyettesi tisztségre az OBT bármely tagja jelöltet javasolhat. Az OBT a jelöltek közül titkos szavazással, egyszerű többséggel választja meg az elnököt és az elnökhelyettesét. A szavazás eredményét az OBT határozatban rögzíti. Szavazategyenlőség esetén az OBT megismételt szavazást tart. Az OBT elnöke és elnökhelyettese nem választható újra.”

⁸⁸ A Javaslat 44. §-a szerint a Bszi. a következő 197/F. § (2) bekezdéssel egészül ki: „(2) Az OBT-nek [a Javaslat] módosított 89. § (2) bekezdése alapján első alkalommal megválasztott elnöke és elnökhelyettese 2023. augusztus 1. napjától tölti be ezt a tisztséget. 2023. július 31-ig az elnöki és elnökhelyettesi tisztséget [a Javaslat] hatálybalépésekor a tisztséget viselő soros elnök és elnökhelyettes tölti be.”

⁸⁹ A Javaslat 31. §-a szerint a Bszi. 105. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki: „(5) Az OBT bírósági elnök tagjai – ideértve a Kúria elnökét is –, valamint elnökhelyettes tagjai nem vehetnek részt az igazgatási tevékenységükkel kapcsolatos tanácskozásokon és határozatok meghozatalában. Ha a Kúria elnökét akadályoztatása esetén a Kúria elnökhelyettese helyettesíti, a Kúria elnökhelyettese sem vehet részt a Kúria elnökének igazgatási tevékenységével kapcsolatos tanácskozásokon és határozatok meghozatalában.”

- az OBT-tagok a bírói munka alól való mentesítése kapcsán (v) módosul a **Bszi. 112. § (3) bekezdése** [Javaslat 35. § (1) bekezdés].⁹⁰

(C) A végrehajtás értékelése

(1) Teljesíti a mérföldköben foglaltakat a bírósági elnök és elnökhelyettes OBT-tagok számára előírt tanácskozási és szavazási korlátozás. Ugyanakkor javasoljuk olyan **összeférhetlenségi szabály** megalkotását, amely szerint **nem lehet az OBT tagja az OBH elnökének munkáltatói jogkörébe tartozó bírósági vezető** (azaz a törvényszéki és ítélőtáblai elnökök, elnökhelyettesek, kollégiumvezetők) **és hozzátartozója**.

Ennek indoka, hogy ezen bírósági vezetőknek jelentős és kiterjedt jogkörei vannak a bírák kiválasztásánál, karrierjénél és értékelésénél. Így érintheti az OBT függetlenségét az, hogy egy-egy vitatott kérdésben a nem bírósági vezető OBT-tagok mennyiben mernek majd szembenézni a munkáltatói jogokat is gyakorló bírósági vezető OBT-tagok álláspontjával. Kérdés az is, hogy az OBH elnöke által kinevezett bírósági vezetők, akikkel szemben az OBH elnöke vizsgálatot is indíthat, mennyiben tudnák függetlenül és pártatlanul ellátni az őket kinevező OBH elnök felügyeletét. Végül formális és informális befolyásuknál fogva könnyebben megválasztást nyerhetnek az OBT küldöttgyűlésen – erre példa a 2018. október 9-i póttagválasztó küldöttgyűlés, ahol bírósági elnökök és más bírák megakadályozták, hogy a gyűlés új OBT-tagokat válasszon.⁹¹ Az összeférhetlenség kimondását az OBT is javasolta 2022. szeptemberi javaslatában.⁹²

Javasoljuk ennek megfelelően, hogy a Bszi. 90. § (2) bekezdése e) pontja módosuljon akként, hogy [Nem választható az OBT tagjává az,] „e) aki az OBH elnökének kinevezési hatáskörébe tartozó bírósági vezető, illetve aki a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti hozzátartozói kapcsolatban áll az OBH elnökének kinevezési hatáskörébe tartozó bírósági vezetővel”.

A Javaslat Bszi. 105. §-át módosító rendelkezése is megfelelően módosítandó, ekként: „(5) Az OBT bírósági vezető tagjai – ideértve a Kúria elnökét is –, nem vehetnek részt az igazgatási tevékenységükkel kapcsolatos tanácskozásokon és határozatok meghozatalában.” (Itt olyan bírósági vezetőkre utalna a jogszabály, akiket nem az OBH elnöke nevez ki.)

(2) Az OBT tagjai újraválasztása tekintetében a Javaslat megfelel a mérföldkövekben foglaltaknak.

(3) Az OBT-tag bírói munka alóli mentesítését is a mérföldkö szerint teljesíti a Javaslat.

(4) Az OBT elnökének és elnökhelyettesének az OBT tagok általi választása tekintetében a Javaslat annyiban nem felel meg a mérföldkövekben foglaltaknak, hogy a mérföldkö szerint

⁹⁰ A Javaslat 35. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 112. § (3) bekezdése a következőképp módosul: „(3) Az OBT tagját a tagságából eredő feladatai ellátása érdekében a törvényszék elnökével azonos mértékben mentesíteni kell a bírói munka alól.”
⁹¹ Lásd: Jegyzőkönyv a 2018. év október 9. napján tartott, az Országos Bírói Tanács póttagjait megválasztó küldöttértekezletről,

<https://www.mabie.hu/attachments/article/1055/K%C3%BCldet%C3%B6tt%C3%A9rtekezleti%20jegyz%C5%91k%C3%B6nyv.pdf>.

⁹² Az OBT 65/2022. (IX.07.) számú határozatával elfogadott szövegszerű törvénymódosítási javaslata, <https://orszagosbiroitanacs.hu/a-hataskoreit-es-mukodesi-felteteleit-erinto-torvenyek-modositasat-javasolja-az-orszagos-biroi-tanacs/>

„az OBT bírói tagjai saját maguk közül választják ki az OBT elnökét”, azaz a Kúria elnöke – nem lévén az OBT választott bírói tagja⁹³ – nem lehetne sem az OBT elnöke, sem az őt helyettesíteni képes OBT elnökhelyettese. Javasolt tehát előírni azt, hogy csak a választott bíró OBT-tagok jelölthessék magukat az OBT elnöki és elnökhelyettesi tisztségre: a Kúria elnökének igazgatási tevékenységét ugyanúgy ellenőrzi az OBT mint az OBH elnökét, így nem lenne szerencsés, ha olyan személy vezetné az OBT-t, akit az OBT-nek felügyelnie kell. Továbbá az OBT elnök és elnökhelyettes megválasztására vonatkozó szabályokat javasolt tisztázni, hogy az OBT-tagok egyszerű többségével (azaz 50% és 1 egy szavazattal) lehet megválasztani, akár több fordulóban is. Nem indokolt, és a Javaslat indokolása sem magyarázza meg, hogy az OBT elnökét és elnökhelyettesét miért ne lehetne újraválasztani, hiszen az OBT dönthet úgy, hogy előnyös, ha már egy kipróbált és tapasztalt OBT-vezető vezeti a testületet. Emiatt indokolt ezt a korlátozást törölni.

Ennek megfelelően javasoljuk, hogy a **Bszi. 89. § (2) bekezdése** ekként módosuljon: „Az OBT elnökét és elnökhelyettesét az OBT tagjai az OBT választott bíró tagjai közül – a (2a) bekezdésben foglalt kivétellel – 3 évre választják. Az elnöki és az elnökhelyettesi tisztségre az OBT bármely tagja jelöltet javasolhat. Az OBT a jelöltek közül titkos szavazással, az összes OBT-tag egyszerű többségével (azaz legalább nyolc szavazattal) választja meg az elnököt és az elnökhelyettest. Szavazategyenlőség esetén, illetve ha egyik jelölt sem szerzi meg az OBT-tagok egyszerű többségének a szavazatát, több fordulóra is sor kerülhet. A szavazást mindaddig folytatni kell, amíg nem sikerül elnököt és elnökhelyettest választani. A szavazás eredményét az OBT határozatban rögzíti.”

(5) Nincs indoka ugyanakkor annak, és a Javaslat indokolása sem tér ki arra, hogy miért ne választhassa meg a jelenlegi OBT minél hamarabb az új elnökét és elnökhelyettesét, már az új szabályok szerint. Fontos, hogy az új hatáskörökkel felruházott OBT-t minél előbb elkezdhesse vezetni egy olyan elnök és elnökhelyettes, akit az OBT tagjai választhatnak meg erre a feladatra, aki minél hamarabb el tudja kezdeni többek között az OBT titkársága felállítását, a hivatali munka szervezését. Emellett ez felel meg a mérőföldkő által jelentett követelménynek, ugyanis általános követelmény, hogy „a reform végrehajtását a helyreállítási és rezilienciaépítési terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtása előtt, 2023 első negyedévében be kell fejezni”, a reform végrehajtása azonban nem merül ki a jogszabályok elfogadásában, azoknak alkalmazhatónak is kell lenniük ahhoz, hogy végrehajtásról beszélhessünk. Mivel a mérőföldkő alapján az OBT bíró tagjait fel kell jogosítani arra, hogy saját maguk közül válasszák ki az OBT elnökét, e reform ezen eleme csak akkor tekinthető megfelelően megvalósítottnak, ha ez a lehetőségük 2023 első negyedévének végére ténylegesen fennáll.

Ezért javasoljuk – az OBT-vel egyetértve –, hogy az OBT a törvény hatályba lépését követően azonnal megválaszthassa elnökét és elnökhelyettesét, és a Bszi. új 197/F. § (2) bekezdése ekként módosuljon: „Az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló 2023. évi ... törvénnyel módosított 89. § (2) bekezdése alapján az OBT az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a

⁹³ A mérőföldkő ennél a pontnál „judges-members shall elect...” kifejezést használja, ami a magyar fordításba az „OBT bírói tagjai” kifejezéssel került bele. Mivel más helyeken a mérőföldkő nem tesz különbséget az OBT választott bírói tagjai és hivatalbóli tagjai (azaz a Kúria elnöke) között (így ebben a pontban később: „a bírósági elnökök és alelnökök [valójában: elnökhelyettesek] az OBT tagjaként nem vesznek részt...”), ezért következtethetünk arra, hogy itt a választott bírói tagok részére adja meg az OBT elnöke és elnökhelyettese választásának a jogát.

magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló 2023. évi ... törvény hatálybalépését követő első ülésén megválasztja új elnökét és elnökhelyettesét, akik a megválasztásuk napjától töltik be ezt a tisztséget. Az új elnök és elnökhelyettes megválasztása napjáig az elnöki és elnökhelyettesi tisztséget az egyes igazságügyi tárgyú törvényeknek a magyar helyreállítási és ellenállóképességi tervhez kapcsolódó módosításáról szóló 2023. évi ... törvény hatálybalépésekor a tisztséget viselő soros elnök és elnökhelyettes tölti be. Ennek hiányában a mérőföldkő a fentiek szerint **nem teljesül.**

(6) Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Kúria elnöke az OBT egyetlen ex officio, hivatalbóli tagja. Ezért különösen fontos, hogy – a többi taghoz hasonlóan – ő is csak személyesen vehessen részt az OBT ülésén, és ne helyettesíthesse senki, így a Kúria elnökhelyettese sem. A helyettesítés lehetősége ugyanis akár azt is jelenthetné, hogy egy OBT-tag helyett valaki más szavaz.

(7) Ezzel párhuzamosan fontos az is, hogy az OBT által felügyelt OBH elnöke köteles legyen jelen lenni az OBT ülésein, hogy válaszokat tudjon adni az OBT tagjai által feltett kérdésekre. Ez a múltban már okozott problémát: az 2021-es OBT ülések jegyzőkönyve szerint az OBH elnöke személyesen csak a megtartott OBT ülések felén volt jelen, vagyis tizenkettőből hat alkalommal (egyéb esetekben általában az OBH elnökhelyettese vett részt az üléseken). Az OBT tagjai emiatt kritikát fogalmaztak meg az OBH elnökével szemben, ahogyan amiatt is, hogy nem volt végig jelen az egyes üléseken.⁹⁴

Ennek megfelelően javasoljuk a Bszi. 76. § (1) bekezdésének kiegészítését azzal, hogy az OBH elnöke „részt vesz az OBT ülésén”. Továbbá javasoljuk, hogy a **Bszi. 106. § (2) bekezdése** ekként módosuljon: „Az OBT ülésén – akadályoztatása esetén – az igazságügyért felelős minisztert államtitkár, az OBH elnökét kivételesen indokolt esetben az OBH bíró elnökhelyettese, a legfőbb ügyészt legfőbb ügyész helyettes, a Magyar Ügyvédi Kamara elnökét elnökhelyettes, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnökét elnökhelyettes helyettesíti. A Kúria elnöke az OBT ülésén nem helyettesíthető.”

III.7. Erősebb jogkörök biztosítása a Kúria bírói tanácsa és érintett kollégiumai számára a Kúria bírói függetlenségének megerősítése céljából

(A) Az előírt mérőföldkő

„erősebb jogkörök biztosítása a Kúria bírói tanácsa és érintett kollégiumai számára, biztosítva különösen azt, hogy kötelező erejű véleményt adjanak a következőkről: a) a kollégiumvezetői és kollégiumvezető-helyettesi tisztségekre, a tanácselnöki tisztségekre, valamint a Kúria főtitkári tisztségére pályázó személyek; b) a Kúriához történő kirendelések”⁹⁵

⁹⁴ Lásd az OBT 2021. szeptember 8-i ülésének jegyzőkönyvét, 61. o. Elérhető: <https://orszagosbiroitanacs.hu/2021-09-08/>.

⁹⁵ A Melléklet C9.R16 komponense c) 1) pont.

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-től (i) a **Bszi. 131. §-a** egy d) ponttal egészül ki [Javaslat],⁹⁶ (ii) a **Bszi. 132. § (4) bekezdése** módosul [Javaslat 40. § (1) bekezdés],⁹⁷ (iii) a **Bszi. 132. §-a** egy **(4a) bekezdéssel** egészül ki [Javaslat 40. § (2) bekezdés],⁹⁸ (iv) a **Bszi. 132. § (5) bekezdése** helyébe új rendelkezés lép [Javaslat 40. § (3) bekezdés],⁹⁹ (v) a **Bszi. 132. § (6) bekezdése** helyébe új rendelkezés lép [Javaslat 40. § (3) bekezdés],¹⁰⁰ (vi) a **Bszi. 151. § (1) bekezdés d) pontja** helyébe a új rendelkezés lép [Javaslat 42. § (1) bekezdés],¹⁰¹ (vii) a **Bszi. 151. §-a** új (2) bekezdéssel egészül ki [Javaslat 42. § (2) bekezdés],¹⁰² (viii) a **Bszi. 155. §-a** helyébe új rendelkezés lép [Javaslat 43. §].¹⁰³

(C) A végrehajtás értékelése

(1) A Javaslat szerint a Kúria bírói tanácsának véleménye köti a Kúria elnökét a Kúria főtítkára személyével, a Kúriára történő bírókirendelésekkel és a kúriai ügyelosztási renddel [l. fent] kapcsolatban. Ugyanakkor a mérföldkövel ellentétben a **kúriai kollégiumvezetők, kollégiumvezető-helyettesek és tanácselnökök esetében** a Kúria bírói tanácsának sem kötelező, sem nem kötelező erejű véleményezési jogai nincs. Ezzel a Javaslat **szembe megy a mérföldkő céljával**, amely szerint a bírói önkormányzati szervezeteknek – és így a bírók által megválasztott tagokból álló bírói tanácsnak – nagyobb beleszólást kellene engedni a Kúrián meglévő fontos vezetői pozíciók betöltésekor.

(2) A Kúria megfelelő szintű és ügyszakú kollégiumának¹⁰⁴ a véleménye kötelező lesz a kúriai kollégiumvezetők, kollégiumvezető-helyettesek és tanácselnökök kinevezésével, és a kúriai ügyelosztási renddel kapcsolatban [l. fent], illetve az adott ügyszakú bírót esetében az adott ügyszakú kollégium véleménye kötelező lesz a Kúriára történő bírókirendelésekkel

⁹⁶ A Javaslat 38. § (2) bekezdése alapján a Bszi. 131. §-a egy d) ponttal egészül ki, amely szerint [A pályázókról titkos szavazás útján véleményt nyilvánít:] „d) a Kúria főtítkára esetén a Kúria bírói tanácsa,”

⁹⁷ A Javaslat 40. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 132. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(4) A kinevezésre jogosult a véleményező szerv javaslatát figyelembe véve hozza meg döntését. A kinevezésre jogosultat a véleményező szerv javaslata – a (4a) bekezdésben foglalt kivétellel – nem köti, azonban a javaslattól eltérő döntését írásban részletesen indokolni köteles.”

⁹⁸ A Javaslat 40. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 132. §-a a következő (4a) bekezdéssel egészül ki: „(4a) A Kúria kollégiumvezetője, kollégiumvezető-helyettese, főtítkára, tanácselnöke esetében a véleményező szerv, illetve szervek javaslata köti a kinevezésre jogosult Kúria elnökét.”

⁹⁹ A Javaslat 40. § (3) bekezdése szerint a Bszi. 132. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(5) Az OBH elnöke és – ha a véleményező szerv javaslata nem köti – a Kúria elnöke a véleményező szerv, kollégiumvezető esetében a véleményező szervek javaslatától eltérő döntése esetén az eltérés indokairól, a kinevezéssel egyidejűleg írásban tájékoztatja az OBH-t, és az OBH soron következő ülésén az indokait ismerteti. Az OBH elnökének és a Kúria elnökének az OBH részére történő írásbeli, és az OBH soron következő ülésén nyújtott szóbeli tájékoztatása – a (6) bekezdésben foglalt kivétellel – nem érinti a bírósági vezető kinevezését.”

¹⁰⁰ A Javaslat 40. § (3) bekezdése szerint a Bszi. 132. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(6) Ha az OBH elnöke vagy – ha a véleményező szerv javaslata nem köti – a Kúria elnöke olyan pályázót kíván kinevezni, aki a véleményező szerv többségi támogatását nem nyerte el, a kinevezés előtt az OBH elnöke, illetve a Kúria elnöke beszerzi az OBH előzetes véleményét a pályázóról. A pályázó kinevezésére abban az esetben kerülhet sor, ha a kinevezéssel az OBH egyetért.”

¹⁰¹ A Javaslat 42. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 151. § (1) bekezdés d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: [A bírói tanács] „d) véleményezi a bíróság szervezeti és működési szabályzatát és – a (2) bekezdés b) pont bb) alpontjában foglalt kivétellel – ügyelosztási rendjét.”

¹⁰² A Javaslat 42. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 151. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki: „(2) A Kúria bírói tanácsa a) véleményt nyilvánít a 131. § d) pontjában meghatározott bírósági vezető pályázatáról,

b) egyetértési jogot gyakorol

ba) bírónak a Kúriára való kirendelése tekintetében,

bb) a Kúria ügyelosztási rendje tekintetében.”

¹⁰³ A Javaslat 43. §-a szerint a Bszi. 155. § helyébe új rendelkezés lép, ennek (3) bekezdése szerint: „A Kúriának a kirendelendő bíró ügyszakának megfelelő ügyszakú kollégiuma egyetértési jogot gyakorol a bírónak a Kúriára való kirendelése tekintetében.”

¹⁰⁴ Bszi. 131. § c) pontja

kapcsolatban. Ugyanakkor – a mérföldkövel ellentétben – a **Kúria főtitkára tekintetében nincs véleményezési joga** a kollégiumnak.

(3) Mindezekon túl a Kúria teljes ülésének a véleménye kötelező lesz a Kúria kollégiumvezetője kinevezésekor.¹⁰⁵

(4) Mi több, a mérföldkövel ellentétben sem a Kúria bírói tanácsa, sem a Kúria kollégiumai nem kapnak egyetértési jogot a Kúria elnökhelyettese személyére vonatkozó javaslat vagy kinevezés vonatkozásában (csak a Kúria teljes ülése,¹⁰⁶ de ezen ülés véleménye sem köti a kinevező köztársasági elnököt). A Kúria elnökhelyettese akár teljes jogkörben is helyettesítheti a Kúria elnökét például a munkáltatói jogok gyakorlása, a kúriai SZMSZ vagy munkaterv megalkotása területén, ráadásul a Javaslat jelenlegi szövege alapján az OBT-ben is helyettesítheti a Kúria elnökét, és akár szavazhat is a Kúria elnöke helyett. Így jelentős hatáskörökkel bír, amely indokolná azt, hogy a személye kiválasztásában egyetértési jog illesse meg a fenti bírói önkormányzati szerveket.

A Javaslat tehát csak részben felel meg a mérföldköben foglaltaknak. Emiatt javasoljuk, hogy

- a **kúriai kollégiumvezetők, kollégiumvezető-helyettesek és tanácselnökök esetében a Kúria bírói tanácsának** legyen kötelező erejű véleményezési joga;
- a **Kúria főtitkára esetében a Kúria összes kollégiumának** legyen kötelező erejű véleményezési joga;
- a **Kúria elnökhelyettese esetében a Kúria bírói tanácsának és a Kúria összes kollégiumának** legyen kötelező erejű véleményezési joga.

Mindezek hiányában a mérföldkő nem teljesül.

III.8. Bírószági vezetők helyettesítésére vonatkozó mérlegelést nem engedő szabályok

(A) Az előírt mérföldkő

„az ideiglenes bírósági elnökök kinevezésére vonatkozó megkülönböztetésmentes¹⁰⁷ szabályok [valójában: bírósági vezetők helyettesítésére vonatkozó mérlegelést nem engedő szabályok] törvénybe foglalása a bíróságon belüli tisztségek előre meghatározott rangsora révén, az alábbiak szerint: i. a bíróság elnökének akadályoztatása esetén az elnök hatásköreit az alelnök [valójában: elnökhelyettes]¹⁰⁸ gyakorolja; ii. az alelnök [valójában: elnökhelyettes] akadályoztatása esetén az elnök hatásköreit a bírói kollégiumok vezetői közül az gyakorolja, aki bíróként a leghosszabb hivatalban töltött idővel rendelkezik; iii. a kollégiumvezető akadályoztatása esetén az elnök hatásköreit a bírói tanácsok vezetői közül az gyakorolja, aki bíróként a leghosszabb hivatalban töltött idővel rendelkezik”¹⁰⁹

¹⁰⁵ Bszi. 131. § a) pontja, együtt a Bszi. 132. § (4a) bekezdésével

¹⁰⁶ Bszi. 131. § a) pontja

¹⁰⁷ Angolul: non-discretionary, ami helyesen: mérlegelést nem engedő

¹⁰⁸ Angolul: vice-president, ami a magyar jogszabályi környezetben bírósági elnökhelyettes

¹⁰⁹ A Melléklet C9.R15 komponense f) pont.

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-től (i) a **Bszi. 123. §-a** egy új (1a) bekezdéssel egészül ki [Javaslat 37. § (1) bekezdés],¹¹⁰ (ii) a **Bszi. 123. § (2) bekezdése** helyébe pedig új rendelkezés lép [Javaslat 37. § (2) bekezdés].¹¹¹

(C) A végrehajtás értékelése

A Javaslat a mérföldkőben foglaltakon felül kitér a járásbíróvási elnök és elnökhelyettes helyettesítésére is, ahol szükséges további szabályok meghatározása, tekintettel arra, hogy járásbíróváson nem működik kollégiumvezető és tanácselnök, illetve nem feltétlenül működik csoportvezető sem.

A mérföldkőben foglaltakat e pont tekintetében teljesíti a Javaslat.

III.9. OBH elnökének beszámolási kötelezettsége

(A) Az előírt mérföldkő

„A jogszabálmódosítások továbbá rendelkeznek arról, hogy az OBH határozza meg az OBH elnöke által kiadandó féléves jelentés szerkezetét”¹¹²

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-től (i) módosul a **Bszi. 76. § (8) bekezdés a) pontja** [Javaslat 22. § (8) bekezdés],¹¹³ (ii) a **Bszi. 103. §-a** pedig egy új (4a) bekezdéssel egészül ki [Javaslat 28. § (6) bekezdés].¹¹⁴

¹¹⁰ A Javaslat 37. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 123. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki: „Az elnökhelyettes akadályoztatása esetén – ideértve azt az esetet is, ha a tisztség nincs betöltve – az elnököt a leghosszabb bírói szolgálati jogviszonnyal rendelkező kollégiumvezető helyettesíti. A kollégiumvezetők akadályoztatása esetén – ideértve azt az esetet is, ha a tisztség nincs betöltve – az elnököt a leghosszabb ideje tanácselnöki tisztséget viselő tanácselnök helyettesíti. Járásbíróvási esetben az elnökhelyettes akadályoztatása esetén – ideértve azt az esetet is, ha a tisztség nincs betöltve – az elnököt a leghosszabb bírói szolgálati jogviszonnyal rendelkező csoportvezető helyettesíti. Ha a járásbíróváson nincs csoportvezető vagy a csoportvezetők akadályoztatása esetén – ideértve azt az esetet is, ha a tisztség nincs betöltve – az elnököt a leghosszabb idejű bírói szolgálati jogviszonnyal rendelkező bíró helyettesíti.”

¹¹¹ A Javaslat 37. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 123. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(2) Ha törvény eltérően nem rendelkezik, a Kúria elnökét akadályoztatása esetén – ide nem értve azt az esetet, ha a tisztség nincs betöltve – a Kúria elnöke által meghatározott rendben Kúria elnökhelyettesei helyettesítik. Ha a Kúria elnökének tisztsége nincs betöltve – a 115. § (4) bekezdése kivételével – a Kúria elnökét az az elnökhelyettes helyettesíti, aki a leghosszabb kúriai bírói szolgálati jogviszonnyal rendelkezik. A Kúria elnökhelyetteseinek akadályoztatása esetén – ideértve azt az esetet is, ha a tisztség nincs betöltve – a Kúria elnökét a leghosszabb bírói szolgálati jogviszonnyal rendelkező kollégiumvezető helyettesíti. A kollégiumvezetők akadályoztatása esetén – ideértve azt az esetet is, ha a tisztség nincs betöltve – a Kúria elnökét a leghosszabb ideje tanácselnöki tisztséget viselő tanácselnök helyettesíti.”

¹¹² A Melléklet C9.R15 komponense b) pont.

¹¹³ A Javaslat 22. § (8) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (8) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: [Az OBH elnöke a tájékoztatással kapcsolatos feladatkörében] „a) félévente tájékoztatja a tevékenységéről az OBH-t, az OBH által meghatározott felépítésű tájékoztatóban.”

¹¹⁴ A Javaslat 28. § (6) bekezdése szerint a Bszi. 103. §-a a következő (4a) bekezdéssel egészül ki: „Az OBH a tájékoztatás területén meghatározza az OBH elnökének az OBH felé fennálló féléves tájékoztatási kötelezettsége tekintetében a tájékoztató felépítését.”

(C) A végrehajtás értékelése

Az OBH elnöke és az OBT között a múltban többször alakult ki vita arról, hogy az OBH elnöke által az OBT részére adott tájékoztatást elfogadhatja-e az OBT,¹¹⁵ tudomásul veheti-e formális határozatban, vagy nem hozhat róla semmilyen döntést.¹¹⁶ Az OBH elnöke szerint a tájékoztatója OBT általi elfogadásának nincs normatív alapja.

Ennek a tisztázása érdekében, tekintettel arra, hogy a mérföldkő az OBT szerepének és hatásköreinek az OBH elnöke hatásköreinek hatékony ellensúlyozása céljából való megerősítésére irányul, javasolt, hogy az OBH elnöke ne tájékoztatást adjon, hanem beszámoljon - akár több alkalommal is, az OBT határozatában foglaltak szerint - az OBT-nek.

Javasoljuk, hogy a Bszi. 76. § (8) bek. a) pontja ekként módosuljon: „(8) Az OBH elnöke a tájékoztatással kapcsolatos feladatkörében]

a) félévente beszámol a tevékenységéről az OBT-nek, az OBT által meghatározott felépítésű beszámolóban,”

Javasoljuk továbbá, hogy a **Bszi. 103. §-a** a következő (4a) bekezdéssel egészüljön ki: “Az OBT a tájékoztatás területén meghatározza az OBH elnökének az OBT felé fennálló féléves beszámolási kötelezettsége tekintetében a beszámoló felépítését, és elfogadja a beszámolót. A beszámoló el nem fogadása esetén az OBH elnöke köteles az OBT határozatában foglaltak szerint a beszámolót módosítani és ismételten beszámolni az OBT felé.”

III.10. Az OBT egyetértési joga a szabályozással kapcsolatban

(A) Az előirt mérföldkő

„Ami a szabályozásokat illeti, a jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon a következő kérdésekben: [...] ii. a bírácoknak és bírósági vezetőknek adott jutalmak és egyéb juttatások odaítélésének részletes feltételei; iii. a bírák képzésével kapcsolatos rendszerre vonatkozó szabályok; iv. a bírák munkaterhének értékelésére szolgáló adatlap és módszertan, valamint a „Peres és nemperes ügyérkezés országosan bírósági szint és ügýtípus szerinti bontásban”; v. a bírói álláshelyek száma az egyes bíróságokon – beleértve a Kúriát – és azok kollégiumaiban az éves költségvetésben meghatározott kereteken belül.”¹¹⁷

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-től

- a jutalmak és egyéb juttatások kapcsán (i) módosul a **Bjt. 189. § (1) bekezdése** [Javaslat 56. §]¹¹⁸ és (ii) a **Bjt. 189. § (3) bekezdése** [Javaslat 56. §];¹¹⁹

¹¹⁵ az Országos Bírósági Hivatal elnökének a 2019. évi II. féléves tevékenységéről szóló tájékoztatójáról 64/2020. (V. 6.) OBT határozat szerint “Az Országos Bírói Tanács az Országos Bírósági Hivatal elnökének a 2019. évi II. féléves tevékenységéről szóló tájékoztatóját elfogadja.”

¹¹⁶ L. 2020. december 2-i OBT-ülés, 7-12. o.

¹¹⁷ A Melléklet C9.R15 komponense a) pont.

¹¹⁸ A Javaslat 56. §-a szerint a Bjt. 189. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(1) A bírórészére a bíróságok éves költségvetésében biztosított előirányzatoktól függően, a cafetéria-rendszeren kívül egyéb juttatások adhatók, így különösen: [...] h) kiemelkedő teljesítményéért és feladatainak eredményes ellátásáért jutalom;”

¹¹⁹ A Javaslat 56. §-a szerint a Bjt. 189. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott juttatások mértékét és részletes feltételeit – ideértve a juttatások odaítélésének feltételeit is – az OBH elnöke az érdekképviseleti szervekkel együttműködve, valamint az OBT egyetértésével, szabályzatban állapítja meg.”

- a bírák képzésével kapcsolatos rendszer kapcsán módosul (iii) a **Bszi. 76. § (7) bekezdése** [Javaslat 22. § (7) bekezdés],¹²⁰ (iv) a **Bszi. 103. § (4) bekezdése** [Javaslat 28. § (5) bekezdés]¹²¹ és (v) a **Bjt. 45. § (4) bekezdése** [Javaslat 53. §];¹²²
- a munkateher mérése kapcsán módosul (vi) a **Bszi. 76. § (4) bekezdés e) pontja** [Javaslat 22. § (4) bekezdés];¹²³
- a bírói és igazságügyi alkalmazottak létszáma kapcsán (vii) módosul a **Bszi. 76. § (4) bekezdés a) pontja** [Javaslat 22. § (3) bekezdés].¹²⁴

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkőben foglaltakat teljesíti a Javaslat. Ugyanakkor – ahogy arra az Európai Bizottság 2022-es jogállamisági jelentése is felhívta a figyelmet –, az OBH elnöke és a bírósági vezetők törvényi korlátozások nélkül dönthetnek a bírák részére osztható jutalmakról, és nincsenek világos feltételei annak sem, hogy egyáltalán milyen bírói tevékenység alapján adható jutalom.¹²⁵ Ez részben a Bjt. 189. § (1) bekezdésének megengedő megfogalmazásából, nem taxatív felsorolásából adódik, ezért javasoljuk az (1) bekezdésben foglalt „*Így különösen*” fordulatot törölni.

III.11. OBT jogkörének védelme és jogainak érvényesítése

(A) Az előírt mérföldkő

„d) annak biztosítása, hogy az OBT jogkörének védelme és jogainak érvényesítése érdekében jogosult legyen az illetékes bírósághoz és az Alkotmánybírósághoz fordulni”¹²⁶

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

2023. március 31-i hatállyal a Bszi. 108/A. és 108/B. §-sal egészül ki, amely alapján az OBT-nek joga lesz az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha *„az OBH elnöke vagy a Kúria elnöke az OBT-vel szemben fennálló, törvényben meghatározott kötelezettségének nem tesz eleget”* (Bszi. 108/A. §). Ezzel párhuzamosan, az OBH elnöke és a Kúria elnöke is az

¹²⁰ A Javaslat 22. § (7) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (7) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: *„[Az OBH elnöke a képzéssel kapcsolatos feladatkörében] a) dönt a központi oktatási feladatokról és felügyeli azok végrehajtását, továbbá meghatározza a regionális képzési feladatokat, b) meghatározza az OBT egyetértésével a bírák képzési rendszerének szabályait, c) meghatározza a bírák képzési kötelezettsége teljesítésének szabályait, d) kinevezi a Magyar Igazságügyi Akadémia vezetőjét, e) meghatározza a bírósági fogalmazók egységes központi képzésének rendszerét.”*

¹²¹ A Javaslat 28. § (5) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: *„(4) Az OBT a képzés területén a) javaslatot tesz a központi oktatási tervre, b) véleményezi a bírák képzési kötelezettsége teljesítésének szabályait, és c) egyetértési jogot gyakorol a bírák képzési rendszerének szabályai tekintetében.”*

¹²² A Javaslat 53. §-a szerint a Bjt. 45. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: *„(4) Az OBH elnöke az (1) bekezdés szerinti képzés rendszerének szabályait az OBT egyetértésével kiadott szabályzatban, továbbá az (1) bekezdés szerinti képzési kötelezettség teljesítésének szabályait szabályzatban határozza meg.”*

¹²³ A Javaslat 22. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (4) bekezdés e) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: *[Az OBH elnöke a statisztikai adatgyűjtéssel, az ügyelosztással és a munkateher méréssel kapcsolatos feladatkörében] „meghatározza és szükség esetén évente felülvizsgálja az OBT egyetértésével a bírói munkateher mérésére szolgáló adatlapokat és módszereket, legalább évente egy alkalommal áttekinti a munkateher és az országos ügyforgalmi adatok alakulását, valamint bírósági szintenként és ügyszakonként meghatározza a peres és nemperes eljárások átlagos országos munkaterhét.”*

¹²⁴ A Javaslat 22. § (3) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (4) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: *[Az OBH elnöke a statisztikai adatgyűjtéssel, az ügyelosztással és a munkateher méréssel kapcsolatos feladatkörében] „a központi költségvetésről szóló törvény bíróságokra vonatkozó költségvetési fejezetének létszám-előirányzata, valamint a peres és nemperes eljárások átlagos országos munkaterhének mutatói alapján meghatározza a bíróságok, a törvényszékek esetében az illetékességi területükön működő járásbíróságokkal együttes, szükséges bírói és igazságügyi alkalmazotti létszámát az OBT – központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott keretek figyelembe vételével adott – egyetértésével,”*

¹²⁵ Európai Bizottság, 2022. évi jogállamisági jelentés Országfejezet - A jogállamiság helyzete Magyarországon, 2022. július 13.: *„továbbra is aggodalomra ad okot a jutalmaknak a bírósági vezetők mérlegelése alapján történő odaítélése”*

¹²⁶ A Melléklet C9.R15 komponense d) pont.

Alkotmánybírósághoz fordulhat majd, ha az OBT a velük szemben fennálló kötelezettségét nem teljesíti (Bsz. 108/B. §).

(C) A végrehajtás értékelése

A jelenlegi szabályozás szerint az OBT legerősebb jogköre az OBH elnökével szemben az, hogy - ha az elnök neki felróható okból 90 napon túlmenően nem tesz eleget megbízatásából eredő feladatainak, továbbá ha valamely cselekménye, magatartása vagy mulasztása miatt a tisztségére méltatlanná vált – kérje az Országgyűléstől az elnök tisztségétől való megfosztását (Bsz. 74. §). A másik eszköze az, hogy „szükség esetén” jelzéssel éljen az OBH elnöke felé.¹²⁷

Probléma, hogy a múltban több alkalommal előfordult, hogy vita alakult ki az OBT tagjai, illetve az OBT és az OBH elnöke között arról, hogy mi tartozik az OBT felügyeleti hatáskörébe. Az OBT a jelzés adására például csak „az általános központi igazgatás területén” jogosult, és az OBT nem fordulhatott semmilyen döntéshozó szervhez, amely eldönthette volna, hogy az „általános központi igazgatás” fogalma alá mi tartozik. De még ha jelzéssel is élt az OBT, a jelzés egy igen gyenge eszköz az OBT kezében, amit az is mutat, hogy jelzéseinek nem volt eredménye (például 2022-ben két alkalommal élt jelzéssel az OBT, de eredménytelenül). Végül az is probléma, hogy a legerősebb opció, a tisztségétől való megfosztás egy politikai testület, az Országgyűlés kezébe helyezi az OBH elnöki kötelezettségszegés elbírálását.

A Javaslát megoldása, hogy az Alkotmánybírósághoz fordulhat az OBT, ha az OBH elnöke, illetve Kúria elnöke nem teljesíti a vele szemben fennálló kötelezettségét. A jogorvoslat hatékonysága érdekében szükséges az Alkotmánybíróság függetlenségének a törvényi megerősítése is, és ennek megvalósítása nélkül kérdéses, hogy az OBT jogkörének és jogainak védelmére mennyire lesz hatékony jogorvoslat az újonnan bevezetett alkotmánybírósági út.

A fentiek szerint **kérdéses, hogy a Javaslát megfelel-e a mérföldkönek.**

IV. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.) módosítása

IV.1. Bírói pályázati pontrendszer

(A) Az előírt mérföldkő

„jogszabályi módosítások, amelyek biztosítják az Országos Bírói Tanács (OBT) szerepének és hatásköreinek az Országos Bírói Hivatal (OBH) elnöke hatásköreinek hatékony ellensúlyozása céljából való megerősítését. A jogszabály-módosítások a) erősebb hatásköröket hoznak létre az OBT számára annak érdekében, hogy az hatékonyan gyakorolhassa alkotmányos szerepét a bíróságok központi igazgatásának felügyeletében, megőrizve ugyanakkor a Tanács függetlenségét, amely azon alapul, hogy tagjait bírák választják meg. [...] Ami a szabályozásokat illeti, a jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon a

¹²⁷ A Bsz. 103. § (1) a) pontja szerint „az OBT az általános központi igazgatás területén a) ellenőrzi az OBH elnökének központi igazgatási tevékenységét, és szükség esetén az OBH elnöke felé jelzéssel él, [...]”

következő kérdésekben: *i. a jogi kereten belül az igazságügyi álláshelyekre benyújtott pályázatok elbírálása során alkalmazott pontrendszer*¹²⁸

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-i hatállyal (i) új rendelkezés lép a **Bjt. 14. § (4) bekezdése** helyébe [Javaslat 48. §],¹²⁹ és (ii) kiegészül a **Bszi. 103. § (3) bekezdése** [Javaslat 28. § (4) bekezdés].¹³⁰

Az indokolás szerint: *„Egyetértési jogot gyakorol a bírói álláspályázatok elbírálásának részletes szabályairól és a pályázati rangsor kialakítása során adható pontszámokról szóló igazságügyi miniszteri rendelet előkészítése során az OBH elnöke által kialakított vélemény tekintetében.”*

(C) A végrehajtás értékelése

Az OBT egyetértési jogának és kötelező véleményének bevezetése ezen a területen lényegében semmilyen érdemi változást nem hoz, figyelemmel arra, hogy a döntés az igazságügyi miniszter kezében van. Az OBT véleménye pedig csak az OBH elnökét köti abban, hogy hogyan véleményezze az igazságügyi miniszter rendeletét. Az a körülmény, hogy a törvény kifejezett garanciaként rögzíti a bírósági szervezetrendszeren belüli, és kívüli pályázók esélyegyenlőségét, önmagában nem küszöböl ki valamennyi, a hatályos 7/2011. (III. 4.) KIM rendelettel kapcsolatos kritikát (pl. azt, amely szerint a pályázatok értékelése során nagyobb hangsúlyt kellene kapniuk a bírói hivatás ellátásához nélkülözhetetlen kompetenciáknak).¹³¹ A korábbi tapasztalatok szerint a rendelet módosítására **az Országos Bírósági Hivatal elnöke és az Országos Bírói Tanács is javaslatot tett, de a javaslatokról a minisztérium nem döntött.** Ha az OBT véleménye csak az OBH elnökét köti, akkor az igazságügyi miniszter továbbra is következmények nélkül negligálhatja a bírói kar képviselőinek véleményét. A bírák kiválasztása a bírói függetlenség szempontjából kulcsfontosságú, ezért **alapvető garanciális elem**, hogy a bírói álláspályázatok elbírálásánál irányadó szempontokat és a pályázati pontrendszert **a jövőben ne miniszteri rendelet, hanem törvény szabályozza.** A törvényi szabályozási szint számonkérése új jogszabály megalkotását igényelné, mely lehetővé tenné az OBT érdemi közreműködését a jelenlegi pontrendszer felülvizsgálatában - a fenti mérföldkő céljával összhangban.

¹²⁸ A Melléklet C9.R15 komponense a) (ii) pont a szabályozók körében.

¹²⁹ A Javaslat 48. §-a szerint a Bjt. 14. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: *„A pontszámok meghatározása során biztosítani kell a bírósági szervezetrendszeren belüli és kívüli pályázók esélyegyenlőségét. A rendelet előkészítése során az OBH elnöke által kialakított vélemény tekintetében az OBT egyetértési jogot gyakorol.”*

¹³⁰ A Javaslat 28. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül a következő r) ponttal: *„Az OBT a személyzeti területen: [...] r) egyetértési jogot gyakorol a bírói álláspályázatok elbírálásának részletes szabályairól és a pályázati rangsor kialakítása során adható pontszámokról szóló igazságügyi miniszteri rendelet előkészítése során az OBH elnöke által kialakított vélemény tekintetében”.*

¹³¹ <https://www.mabie.hu/index.php/kozlemenyek/339-a-mabie-allasfoglalasa-a-biroi-allaspalyazatok-elbiralasanak-reszletes-szabalyairol-es-a-palyazati-rangsor-kialakitasa-soran-adhato-pontszamokrol-szolo-7-2011-iii-4-kim-rendelet-modositasarol>

IV.2. Bírói és bírósági vezetői pályázatok eredménytelenné nyilvánítása

(A) Az előírt mérföldkő

„jogsabályi módosítások, amelyek biztosítják az Országos Bírói Tanács (OBT) szerepének és hatásköreinek az **Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöke hatásköreinek hatékony ellensúlyozása** céljából való megerősítését. A jogsabály-módosítások a) erősebb hatásköröket hoznak létre az OBT számára annak érdekében, hogy az hatékonyan gyakorolhassa alkotmányos szerepét a bíróságok központi igazgatásának felügyeletében, megőrizve ugyanakkor a Tanács függetlenségét, amely azon alapul, hogy tagjait bírák választják meg. Ami az egyedi határozatokat illeti, a jogsabály-módosítások biztosítják, hogy **az OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon a következő kérdésekben: i. a bírói és a bírósági vezetői álláshelyekre vonatkozó kinevezési eljárásoknak az OBH elnöke általi megsemmisítése** [valójában: eredménytelenné nyilvánítása], **amennyiben van legalább egy olyan alkalmas pályázó, akit az adott bíróság bírái támogatnak**”¹³² és “annak biztosítása, hogy az OBT a 213. mérföldkőnél hivatkozott megerősített hatáskörei a Kúria elnöke vonatkozásában is érvényesüljenek, amennyiben kinevező hatóságként jár el (a 2011. évi CLXII. törvénnyel összhangban).”¹³³

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A Javaslat szerint 2023. március 31-i hatállyal (i) a **Bjt. 18. §-a kiegészül egy (6) bekezdéssel** [Javaslat 49. §],¹³⁴ (ii) a **Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül egy p) ponttal** [Javaslat 28. § (4) bekezdés],¹³⁵ a **Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül egy q) ponttal** [Javaslat 28. § (4) bekezdés],¹³⁶ (iii) a **Bszi. 133. §-a kiegészül egy új (1a) bekezdéssel** [Javaslat 41. § (1) bekezdés],¹³⁷ (iv) a **Bszi. 133. § (2) bekezdése helyébe a új rendelkezés lép** [Javaslat 41. § (2) bekezdés].¹³⁸

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkő teljesül. Ugyanakkor az eredménytelenné nyilvánítás esetén garanciális jelentőségű, hogy szigorú törvényi határidők vonatkozzanak az OBH elnökre új pályázat kiírása tekintetében. Enélkül ugyanis előfordulhat, hogy az OBH elnöke mulasztása miatt

¹³² A Melléklet C9.R15 komponense a) (i) pont az egyedi határozatok körében.

¹³³ A Melléklet C9.R16 komponense c) (iv) pont az egyedi határozatok körében.

¹³⁴ A Javaslat 49. §-a szerint a Bjt. 18. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki: „Ha a pályázaton legalább egy, a pályázati feltételeknek megfelelő, érvényes pályázatot benyújtó, a bírói tanács rangsorában szereplő pályázó részt vett, és az OBH elnöke a pályázatot eredménytelenné kívánja nyilvánítani, előzetesen be kell kérnie az OBT egyetértését, és az eredménytelenné nyilvánításra az OBT egyetértésével kerülhet sor.”

¹³⁵ A Javaslat 28. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (3) bekezdése a következő p) ponttal egészül ki: [Az OBT a személyzeti területen] [...] p) egyetértési jogot gyakorol az OBH elnökének és a Kúria elnökének a bírói álláspályázatot eredménytelenné nyilvánító döntése tekintetében, ha a pályázaton legalább egy, a pályázati feltételeknek megfelelő, érvényes pályázatot benyújtó, a bírói tanács rangsorában szereplő pályázó részt vett”.

¹³⁶ A Javaslat 28. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (3) bekezdése a következő q) ponttal egészül ki: [Az OBT a személyzeti területen] “egyetértési jogot gyakorol az OBH elnökének és a Kúria elnökének a bírósági vezetői pályázatot eredménytelenné nyilvánító döntése tekintetében, ha a pályázaton legalább egy, a pályázati feltételeknek megfelelő, érvényes pályázatot benyújtó, a véleményező szerv, illetve véleményező szervek által támogatott pályázó részt vett”.

¹³⁷ A Javaslat 41. § (1) bekezdése szerint a Bszi. 133. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki: „(1a) Ha az OBH elnöke vagy a Kúria elnöke kinevezési jogosultsága alá tartozó tisztségre kiírt pályázaton legalább egy, a pályázati feltételeknek megfelelő, érvényes pályázatot benyújtó, a véleményező szerv, illetve véleményező szervek által támogatott pályázó részt vett, és az OBH elnöke vagy a Kúria elnöke a pályázatot eredménytelenné kívánja nyilvánítani, előzetesen be kell kérnie az OBT egyetértését, és az eredménytelenné nyilvánításra az OBT egyetértésével kerülhet sor.”

¹³⁸ A Javaslat 41. § (2) bekezdése szerint a Bszi. 133. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(2) Az új pályázat eredménytelensége esetén a kinevezésre jogosult a bírósági vezetői állást – a bírósági elnöki és elnökhelyettesi bírósági vezetői állás kivételével – legfeljebb egy évre megbízás útján töltheti be.”

betöltetlenül marad a szükséges álláshely. Ennek megfelelően javasoljuk, hogy (i) a Bjt. 20. § (2) bekezdése ekként módosuljon: „Az (1) bekezdés a) pontjában és b) pont ba)-bc) alpontjában megjelölt érvénytelenségi okok esetén az eredménytelenné nyilvánítást követő 15 napon belül új pályázatot kell kiírni.” Valamint a Bszi. 133. § (1) bekezdése ekként módosuljon: “Eredménytelen a pályázat, ha a kinevezésre jogosult egyik pályázatot sem fogadja el. Ha a pályázat eredménytelen, új pályázatot kell kiírni az eredménytelenné nyilvánítást követő 15 napon belül.”

IV.3. Bírák kirendelése

(A) Az előírt mérföldkő

„a jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBТ indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon [...] a bírának az OBH elnöke általi áthelyezése más bíróságokra – beleértve a kirendeléseket is – a 2011. évi CLXII törvény 27., 27/A., 31. és 32. §-a szerint, az OBH-hoz történő kirendelések kivételével”¹³⁹

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

2023. március 31-i hatállyal (i) módosul a **Bszi. 76. § (5) bekezdés h) pontja** [Javaslat 22. § (6) bekezdés],¹⁴⁰ (ii) a **Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül egy n) ponttal** [Javaslat 28. § (4) bekezdés],¹⁴¹ (iii) a **Bjt. 32. §-a kiegészül egy (1a) és (1b) bekezdéssel**.¹⁴²

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkő megfelelő teljesítéséhez elengedhetetlen az OBH elnökkel szembeni indokolási kötelezettség főszabályá tétele. Ennek hiányában az OBТ felülvizsgálati funkciója kiüresedik, hiszen nem állnak rendelkezésére a kirendelésről szóló döntés alapját képező szempontok. Javasoljuk továbbá a kirendelések kapcsán a mérlegelési jogkört szűkítő kritériumok, így különösen a kirendelés jogalapjának alkalmazására vonatkozó előfeltételek, a kirendelés helye szerinti bíróság kijelölésének, a kirendelt bíró kiválasztásának vagy a kirendelés időtartama meghatározására vonatkozó szempontok törvényben történő rögzítését¹⁴³ és az OBТ egyetértési jogának kiterjesztését a kirendelések meghosszabbítására és megszüntetésére is.

¹³⁹ Melléklet C9.R15 komponense a) (ii) pont az egyedi határozatok körében.

¹⁴⁰ A Javaslat 22. § (6) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (5) bekezdése a következők szerint módosul: „(Az OBH elnöke a személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörében) „h) dönt az OBТ egyetértésével – a Kúriára történő kirendelés esetén továbbá a Kúria bírói tanácsa, valamint a Kúriának a kirendelendő bíró ügyszakának megfelelő ügyszakú kollégiuma egyetértésével – a bíró más szolgálati helyre történő kirendeléséről, ha a kirendelés nem a törvényszék és az illetékességi területén működő járásbíróság között vagy a törvényszék illetékességi területén működő járásbíróságok között történik”

¹⁴¹ A Javaslat 28. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (3) bekezdése az alábbiak szerint egészül ki: „(Az OBТ a személyzeti területen) n) egyetértési jogot gyakorol az OBH elnökének a 76. § (5) bekezdés [...] nc) h) pontja szerinti feladatkörében a bíró kirendeléséről szóló döntése, tekintetében,

¹⁴² A Javaslat 53. § szerint a Bjt. 32. § az alábbi bekezdéssel egészül ki: „(1a) Ha a bírót az OBH elnöke kívánja kirendelni, előzetesen be kell kérnie az OBТ egyetértését, és a kirendelésre az OBТ egyetértésével kerülhet sor.”

¹⁴³ A kirendeléssel kapcsolatos problémákról lásd: <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2022/10/Hattertanulmany-a-birak-kirendelesenek-jogszabalyi-kornyezeterol-es-gyakorlatarol-20220906.pdf>

IV.4. Bírák beosztása

(A) Az előírt mérföldkő

„a jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon [...] a bíráknak az OBH elnöke általi áthelyezése más bíróságokra – beleértve a kirendeléseket is – a 2011. évi CLXII törvény 27., 27/A., 31. és 32. §-a szerint, az OBH-hoz történő kirendelések kivételével”

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

2023. március 31-i hatállyal (i) módosul a Bszi. 76. § (5) bek. f) pontja¹⁴⁴ és Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül egy új nb) ponttal.¹⁴⁵

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkő megfelelő teljesítéséhez elengedhetetlen az OBH elnökkel szembeni indokolási kötelezettség főszabályá tétele. Ennek hiányában az OBT felülvizsgálati funkciója kiüresedik, hiszen nem állnak rendelkezésére a beosztásról szóló döntés alapját képező szempontok. Javasoljuk az érintett szervhez történő beosztás intézményének eltörlését, ennek hiányában garanciális szabályként a beosztás szempontrendszerének törvényben történő rögzítését és az OBT egyetértési jogának kiterjesztését a beosztás mellett a beosztás megszüntetése mozzanatára is. Problémát jelent, hogy a Javaslat 55. §-a továbbra is lehetővé teszi a beosztás megszűnését követően a pályázat nélkül tanácselnöki munkakörbe történő beosztást, ami továbbra is lehetővé teszi a bírósági vezetői pozíciónak a pályázati rendszer megkerülésével történő elnyerését. Az érdemeken alapuló bírói előmenetel biztosítása érdekében a Javaslat 55. §-ból törölni kell a *“indokolt esetben pályázat nélkül tanácselnöki munkakörbe”* történő beosztás lehetőségét.

IV.5. Bírák kijelölése

(A) Az előírt mérföldkő

„a jogszabály-módosítások biztosítják, hogy az OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt adjon [...] a bíráknak az OBH elnöke általi, beleegyezésük nélkül történő eltávolítása a különleges – többek között közgazgatási – ügyeket tárgyaló bírák köréből”¹⁴⁶

¹⁴⁴ A Javaslat 22. § (5) bekezdése szerint a Bszi. 76. § (5) bekezdése f) pontja a következők szerint módosul: *“(Az OBH elnöke a személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörében) f) beoszthatja a bírót a Kúriára, az OBH-ba, továbbá a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben meghatározott szervhez (a továbbiakban: érintett szerv), – az OBH-ba történő beosztás kivételével – az OBT egyetértésével, illetve dönt a beosztás megszüntetéséről és a bírónak ismét tényleges bírói álláshelyre történő beosztásáról.”*

¹⁴⁵ A Javaslat 28. § (4) bekezdése szerint a Bszi. 103. § (3) bekezdése kiegészül egy új nb) ponttal: *(Az OBT a személyzeti területen egyetértési jogot gyakorol az OBH elnökének a 76. § (5) bekezdés [...] nb) f) pontja szerinti feladatkörében a bíró Kúriára és érintett szervhez történő beosztásáról szóló döntése tekintetében”*

¹⁴⁶ Melléklet C9.R15 komponense a) (iii) pont az egyedi határozatok körében.

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

2023. március 31-i hatállyal módosul a Bszi. 76. § (5) bekezdés e) pontja [Javaslat 22. § (5) bekezdés].¹⁴⁷

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkő megfelelő teljesítéséhez elengedhetetlen az OBH elnökkel szembeni indokolási kötelezettség főszabályá tétele. Ennek hiányában az OBT felülvizsgálati funkciója kiüresedik, hiszen nem állnak rendelkezésére a kijelölés megszüntetéséről szóló döntés alapját képező szempontok. A közigazgatási ügyszak vonatkozásában általánosságban indokolatlannak tartjuk a kijelölés intézményének alkalmazását, amelyet 2020. április 1-jétől kezdődően, a közigazgatási és munkaügy bíróságok megszüntetésével egyidejűleg vezetett be a szabályozás. Szemben a büntető ügyszakot érintő kijelölésekkel (pl. fiatalok ügyének tárgyalására történő kijelölés) a közigazgatási ügyszak esetében nem világos, hogy mi a kijelölés funkciója, különös tekintettel arra is, hogy a bírói álláshelyeket ügyszakonként írják ki. A kijelölés alkalmazása egy teljes ügyszak vonatkozásában visszaélésre adhat alkalmat, hiszen egy pályázati úton elnyert közigazgatási álláshely esetében a kijelölés elmaradása, vagy megtagadása útján megakadályozható a pályázat útján elnyert álláshely betöltése. Javasoljuk a kijelölés intézményének eltörlését, ennek hiányában garanciális szabályként a kijelölés szempontrendszerének törvényben történő rögzítését és az OBT egyetértési jogának kiterjesztését a megszüntetés mellett a kijelölés mozzanatára is.

V. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) módosítása

V.1. Az Európai Unió Bíróságának C-564/19. sz. ügyben hozott ítéletének¹⁴⁸ végrehajtása

(A) Az előírt mérföldkő

„jogszabáymódosítások, amelyek biztosítják (i) a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 666. §-ának és azt követő szakaszainak módosítását annak érdekében, hogy megszűnjön a Kúria azon lehetősége, hogy felülvizsgálja a bíró előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek az Európai Unió Bírósága elé terjesztését elrendelő végzésének törvényességét, valamint (ii) a büntetőeljárásról szóló 490. §-ának módosítását annak érdekében, hogy megszűnjön minden akadálya annak, hogy bíróság az EUMSZ 267. cikke alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen elő”¹⁴⁹

¹⁴⁷ A Javaslat 22. § (5) bekezdése módosítja a Bszi. 76. § (5) bekezdés e) pontját „e) kijelöli – a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben foglaltak szerint – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 680. § (4) bekezdésében meghatározott ügyekben ítélkező bírákat és a bírósági közvetítői tevékenységet végző bírákat, valamint a Fővárosi Ítéltábla elnökének javaslatára a Fővárosi Ítéltáblán, a törvényszék elnökének javaslatára a törvényszéken közigazgatási és munkaügyi ügyekben eljáró bírákat, továbbá dönt a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben foglaltak szerint a kijelölés megszüntetéséről, a bíró hozzájárulása nélküli megszüntetés esetén az OBT egyetértésével.”

¹⁴⁸ Lásd:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=642B74353C3D61EF94193B74317206F4?text=&docid=249861&pageIndex=0&doclang=hu&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=602>

¹⁴⁹ Melléklet C9.R17 komponense.

(B) A végrehajtás érdekében hozott rendelkezések

A végrehajtás érdekében két rendelkezés módosul 2023. március 31-jétől kezdődő hatállyal: (i) a **Be. 490. §-a** kiegészül egy **új (4) bekezdéssel** [Javaslat 61. §],¹⁵⁰ (ii) a **Be. 667. §-a** egy **új (2a) bekezdéssel** egészül ki [Javaslat 65. §].¹⁵¹

A rendelkezésekhez fűzött indokolás szerint: „*A Javaslat a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény módosításával rögzíti, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról hozott végzés ellen fellebbezésnek nincs helye. Ezzel a Javaslat egyértelművé teszi, hogy a magyar bírának az Európai Unió Bírósága elé történő, előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére vonatkozó, az uniós alapszerződésekből fakadó jogi eszközökkel nincs korlátozva.*”

(C) A végrehajtás értékelése

A mérföldkő végrehajtása érdekében tett intézkedésekkel kapcsolatban probléma, hogy az EBH2019.B.22. számú határozatként közzétett Bt.III.838/2019/11. sz. végzés precedens értékű határozat és mint ilyen, a fenti eljárásjogi módosítások ellenére is – anyagi jogi értelemben – kötelező erejű marad, azaz a bíróságoknak alkalmazniuk kell, és bíróértékelések során is hivatkozási alap lehet, ha egy bíró az ebben a precedensben foglaltak ellenére fordul az EUB-hez előzetes döntéshozatali kérelemmel. A Kúria a Magyar Helsinki Bizottság által előterjesztett, közérdekű adatigénylésre adott válaszában¹⁵² nem adott választ arra a kérdésre, hogy a végzésnek mely részét kell precedens értékűnek tekinteni. A korábban elvi bírósági határozatként nyilvántartott döntés elvi tartalmát a Kúria korábbi elnöke 2019-es beszámolójában így foglalta össze: *“I. A büntetőeljárás előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése miatti felfüggesztésére csak akkor kerülhet sor, ha a feltett kérdések megválaszolása nélkül az ügydöntő határozatot meghozni nem lehet [2017. évi XC. tv. 490. § (1) bek.]. II. A büntetőeljárás felfüggesztése törvénysértő, ha az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem nem európai közösségi norma, uniós szervek, intézmények vagy hivatalok aktusainak értelmezésére, érvényességére, hanem a bíróság előtt folyamatban levő ügy kimenetelét nem érintő, az ügy tárgyával össze nem függő kérdésekre vonatkozik [2017. évi XC. tv. 490. § (1) bek.]”*¹⁵³ **A mérföldkő teljesítéséhez elengedhetetlen, hogy a Bt.III.838/2019/11. sz. végzés precedens értékű megállapításainak alkalmazhatóságát törvényi úton kizárja a jogalkotó.**

¹⁵⁰ A Javaslat 61. §-a szerint a Be. 490. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki: „(4) Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról hozott végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.”

¹⁵¹ A Javaslat 65. §-a szerint a Be. 667. §-a a következő (2a) bekezdéssel egészül ki: „(2a) Nincs helye a jogorvoslat bejelentésének a 490. § alapján hozott végzéssel szemben.”

¹⁵² <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2022/11/Kuria-valasza-kozerdeku-adatigenylesre-20220830.pdf>

¹⁵³ <https://www.parlament.hu/irom41/11035/11035.pdf>

VI. Nem mérföldkő teljesítése kapcsán bevezetett reformok

VI.1. OBT tagok előmenetelének indokolatlan korlátozása

A Javaslat 34. §-a módosítja az OBT tagság megszűnésének feltételeit.¹⁵⁴ A jelenlegi szabályozás szerint az OBT tagság megszűnését eredményezi, „g) ha a megválasztásakori bírósági szintre történő beosztása megváltozik és ennek következtében az adott szintet képviselő választott bírák száma a 91. § (1) bekezdésében meghatározottak szerinti számot meghaladja.” (A Bszi. 91. § (1) bekezdése szerint az OBT tagjait megválasztani jogosult küldöttterkezetlet a küldöttek közül **1 ítélőtáblai, 6 törvényszéki és 7 járásbírósági** bírót választ.) Míg a jelenlegi megszűnési ok nem önmagában az OBT tag bírói beosztásának megváltozásához kötődik, hanem az OBT mint bírói öngazgatási testület (és képviseleti szerv) **összetételének megváltozásához, mint eredményhez,** a módosuló szabályok szerint ilyen eredményre nincs szükség, vagyis az OBT tag előmeneteléhez kötött megszűnés nem az OBT mint öngazgatási szerv képviseleti legitimációját védi, hanem tisztán az OBT tag bírák előmenetelét korlátozza, ráadásul teljesen indokolatlan módon, ami végső soron elrettentő hatással lehet minden OBT tagságot fontolgató bíró számára.

A 2023. március 31-én hatályba lépő szabályozás szerint: az OBT tag tisztsége megszűnik [automatikusan] [...] „g) ha ga) a megválasztásakori bírósági szintre történő beosztása megváltozik, [előléptetik] gb) a megválasztását követően – a tanácselnöki kinevezés kivételével – bírósági vezetővé nevezik ki, [bírósági vezetői kinevezést nyer, pl. csoportvezető vagy csoportvezető-helyettes lesz] vagy gc) a megválasztásakori bírósági vezetői tisztségétől magasabb bírósági vezetői tisztségre nevezik ki.” A Javaslat indokolása szerint: „Tekintettel arra, hogy az OBT a bírói és bírósági vezetői pályázatok tekintetében a hatályos jogosítványaikon túl hangsúlyos plusz jogosítványokat kap, a Javaslat az OBT tagok tekintetében további **összeférhetetlenségi szabályokat állapít meg.**” Javasoljuk emiatt, hogy a Javaslat szerinti Bszi. 111. § (1) bek. új ga) pontja a következő legyen: „ga) ha a megválasztásakori bírósági szintre történő beosztása megváltozik és ennek következtében az adott szintet képviselő választott bírák száma a 91. § (1) bekezdésében meghatározottak szerinti számot meghaladja.”

VI.2. Ötfős tanácsok a Kúrián polgári és büntető ügyekben

(1) **Ötfős tanácsok polgári ügyben a Kúrián.** – 2023. március 31-étől kezdődő hatállyal módosul a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 9. § (5) bekezdése [Javaslat 60. §]: „A Kúria öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. A tanács elnöke kivételesen az ügy elbírálását három hivatásos bíróból álló tanács elé utalhatja.”

¹⁵⁴ A jelenlegi feltételek szerint: 111. § (1) Az OBT választott bíró tagjának a tisztsége megszűnik: a) a megbízási időtartam leteltével,

b) a bírói szolgálati viszony megszűnésével, c) az OBT-tagságról való lemondással, d) a fegyelmi vagy a büntetőjogi felelőssége jogerős megállapításával, e) ha a 90. § (2) bekezdés d) és e) pontjában szabályozott ok a tagság fennállása alatt következett be, és az 30 napon belül nem szűnt meg, f) ha az OBT-tagsággal kapcsolatos kötelességeinek vétkes megszegése, hosszabb időn át történő elmulasztása vagy súlyos elhanyagolása miatt a tagot az OBT kétharmados többséggel hozott határozatával tagjainak sorából kizárta, vagy g) ha a megválasztásakori bírósági szintre történő beosztása megváltozik és ennek következtében az adott szintet képviselő választott bírák száma a 91. § (1) bekezdésében meghatározottak szerinti számot meghaladja. (2) A Kúria elnökének OBT-tagsága akkor szűnik meg, ha a Kúria elnöki megbízatása megszűnik.”

(2) **Ötfős tanácsok büntető ügyben a Kúrián.** – 2023. március 31-étől kezdődő hatállyal módosul a Be. 621. §-a „(2a) A Kúria, mint harmadfokú bíróság öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. Az (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott esetekben, illetve, ha a fellebbezést a Be. 615. § (3) bekezdés b) pontja alapján jelentették be, három hivatásos bíróból álló tanácsban dönt.”

A Kúria 2023. január 1-jétől hatályos ügyelosztási rendje szerint immár nemcsak a közigazgatási ügyszakban, hanem a polgári és a büntető ügyszakban is főszabály, hogy a Kúria öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. Amíg a közigazgatási perek esetében a Kp.¹⁵⁵ 2022. március 1-től hatályos módosítása írja elő az ötfős tanácsokat, addig a büntető és a polgári ügyszakban erről Varga Zs. András, a Kúria elnöke döntött 2023. január 1-jei hatállyal a Bszi. 10. (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján. A Javaslat tehát a Kúria elnökének döntését kívánja törvénymódosítás útján is megerősíteni. Ahogyan az ügyelosztási rend, úgy a Javaslat sem adja **semmilyen konkrét és tényszerű indokát** az ötfős tanácsban történő eljárásnak, ami önmagában problémás. Az indokolás szerint: „A közigazgatási perekben a Kúria már jelenleg is öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. A Kúria működése során ez a modell a gyakorlatban bevált, így a Javaslat ennek mintájára [a Pp.] módosításával a polgári perekben is főszabállyá teszi, hogy a Kúria öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el, és kivételessé válik a három tagú tanácsban történő eljárás.”

Az öt hivatásos bíróból álló tanácsban történő eljárás potenciális veszélyei:

- (i) újabb lehetőséget ad a Kúria személyi állományának feltöltésére (eddig legerőteljesebben a közigazgatási ügyszak feltöltése zajlott);
- (ii) újabb lehetőséget ad a Kúria ügyelosztási rendjén keresztül a tanácsok összetételének „újracsatolására”.

A Pp.-be javasolt kivételszabály alkalmazásához semmilyen objektív feltétel és indokolási kötelezettség nem kapcsolódik. Az ötfős tanácsokkal és általában a Kúria ügyelosztási rendjével kapcsolatos problémákra lásd a Velencei Bizottság legutóbbi, 2021. novemberi véleményét.¹⁵⁶

VII. További módosítási javaslatok

A reformmal elérni kívánt szabályozási és működési környezet megteremtése érdekében elengedhetetlen további módosítási javaslatok

VII.1. Az OBH elnökének részletes indokolási kötelezettsége legyen főszabály

A mérföldkövekkel összhangban a Javaslat a Bszi. 104. §-át a következő (3) bekezdéssel egészíti ki: „Az *OBT* az egyetértési jogkörében hozott határozatokat, valamint a kötelező véleményadási jogkörében hozott határozatokat részletesen indokolja.”

Ugyanakkor érintetlenül hagyja a Bszi. 77. § (2) bekezdését, amely szerint az OBH elnöke a határozatait a „szükséghez képest” indokolja csak, nem pedig az OBT számára előírandó

¹⁵⁵ 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról

¹⁵⁶ Lásd: Venice Commission, Opinion on the Amendments to the Act on the Organisation and Administration of the Courts and the Act on the Legal Status and Remuneration of Judges Adopted by the Hungarian Parliament in December 2020, CDL_AD(2021)036, p. 7. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2021\)036-e#](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2021)036-e#)

„részletes” módon. Ez azt is jelenti, hogy az OBT – az OBH elnökének határozatában foglaltak tekintetében – valódi felülvizsgálatot sok esetben nem tud gyakorolni, mivel nem ismeri az OBH elnöki döntés részletes okait. Ahogy a Velencei Bizottság véleményeiben¹⁵⁷ rámutatott, a jelenleg hatályos szöveg szükségtelenül nagy teret hagy az OBH elnöke számára arra, hogy ő maga döntse el, melyik határozatát milyen mélységben indokolja, vagy egyáltalán indokolja-e. Mind a jó kormányzás elve, mind az OBT hatékony és valós felülvizsgálati jogkörének biztosítása érdekében elengedhetetlen, hogy a Javaslat részletes indokolási kötelezettséget állapítson meg OBH elnöke számára az általa meghozott valamennyi határozattal kapcsolatban. Ennek megfelelően módosítani kell a Bszi. 77. § (2) bekezdését: *„Az OBH elnökének határozatait az érintettekkel haladéktalanul, de legkésőbb 8 napon belül írásban kell közölni. Az OBH elnöke a határozatait részletesen indokolja.”*

VII.2. Az OBT tagjai és póttagjai megválasztásának biztosítása

Az OBT tagjai és póttagjai megválasztása körül a jelenlegi törvényi környezet nem alkalmas arra, hogy a hiányzó OBT-tagokat vagy póttagokat a bírák megválasszák. A múltban súlyos problémát okozott az, hogy az OBH elnöke – az OBT felhívása ellenére – nem tett intézkedéseket a póttagválasztó küldöttértekezlet újbóli összehívására. Ráadásul a bírósági elnökök befolyása miatt az is előfordulhatott, hogy a küldöttértekezlet nem vezetett eredményre, az OBT megfogalmazásában *„az botrányos körülmények között zajlott le és feladatát nem végezte el”*.¹⁵⁸ Bírósági elnökök és más hozzájuk lojális bírák ugyanis megakadályozták, hogy a küldöttértekezlet új OBT tagokat válasszon, és néhány résztvevő azt állította, hogy több eljárási szabálysértés is történt a küldöttértekezleten. Ráadásul az OBH elnöke csak 2020 nyarán, azaz másfél évvel a kudarcba fulladt küldöttértekezletet követően szervezte meg a következőt. Volt továbbá olyan eset is, amikor egy bíróság bírái nem tudtak összehívni a küldöttek megválasztása céljából összbírói értekezletet a bírósági elnök ellenállása miatt.¹⁵⁹

Emiatt garanciákat kell a törvénybe foglalni arra vonatkozóan, hogy az esetlegesen hiányzó OBT tagokat és póttagokat minden további késedelem nélkül, a jogszabályok tiszteletben tartásával és mindenfajta külső behatás kizárásával választhassák meg a küldöttek. Ennek leghatékonyabb biztosítéka az lehet, ha az OBH elnökétől és a bírósági elnököktől az OBT elnökére – akit immár egy titkárság is segíteni fog – telepíti a Javaslat a küldöttválasztó összbírói értekezletek és a küldöttértekezletek megszervezését. Továbbá fontos hiányosságot kell pótolnia a Javaslatnak azzal is, hogy a póttagok létszámának lecsökkenése esetén (Bszi. 92. §) megszervezendő küldöttválasztó összbírói értekezletek és küldöttértekezletek szabályait és határidőit is meghatározza a törvény.

Ennek érdekében javasoljuk, hogy:

¹⁵⁷ Lásd: Venice Commission, Opinion on the Cardinal Acts on the Judiciary that Were Amended Following the Adoption of Opinion CDL-AD(2012)001, CDL-AD(2012)020, para 93.6.

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)020-e) és Venice Commission, Opinion on the Amendments to the Act on the Organisation and Administration of the Courts and the Act on the Legal Status and Remuneration of Judges Adopted by the Hungarian Parliament in December 2020, CDL-AD(2021)036, para 93.6. *„6. the obligation of the President of the NJO to state the reasons of his or her decisions should be made a general rule; the limitation by the clause “where applicable” should be removed if it could be interpreted as giving discretion to the President of the NJO whether or not to state reasons for his or her decisions;”* [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2021\)036-e#](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2021)036-e#)

¹⁵⁸ <https://orszagosbiroitanacs.hu/a-hataskoreit-es-mukodesi-felteteleit-erinto-torvenyek-modositasi-javasolja-az-orszagos-biroi-tanacs/>

¹⁵⁹ https://nepszava.hu/3044104_nem-lat-hivatali-visszaelest-az-ugyeszeg

- a Bszi. 90. § (2) bekezdése e) pontja módosuljon akként, hogy [Nem választható az OBT tagjává az,] „e) aki az OBH elnökének kinevezési hatáskörébe tartozó bírósági vezető, illetve a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti hozzátartozói kapcsolatban áll az OBH elnökének kinevezési hatáskörébe tartozó bírósági vezetővel”. Ez biztosítaná azt is a Bszi. 94. § (2) bekezdése alapján, hogy OBH által kinevezett bírósági vezető küldött se lehessen.
- a Bszi. 96. § (1) bekezdése ekként módosuljon: „A küldöttválasztó összbírói értekezleteket az OBT elnöke legkésőbb az OBT megbízatásának lejártá előtt 4 hónappal korábban köteles összehívni. A 92. § szerinti esetben a küldöttválasztó összbírói értekezleteket az OBT elnöke legkésőbb a póttaglétszám lecsökkenését követő 15 napon belül köteles rövid határidővel összehívni. A küldöttválasztó összbírói értekezletet határozatképtelensége esetén legkésőbb 15 napon belül ismét össze kell hívni. A megismételt összbírói értekezlet a jelenlévők számától függetlenül határozatképes.”
- a Bszi. 97. §-a ekként módosuljon: „(1) A küldöttek a megválasztásukat követő 8 napon belül szakmai önéletrajzukat megküldik az OBT elnökének. (2) Az OBT elnöke a legidősebb küldöttet (a továbbiakban: a küldöttek korelnöke) felkéri a küldöttértekezlet összehívására, levezetésére. (3) Az OBT elnöke a (2) bekezdésben foglalt felkéréssel egyidejűleg a legidősebb kúriai, ítéltáblai, törvényszéki, járásbírói küldöttből álló 4 tagú jelölő bizottságot – a szakmai önéletrajzok továbbítása mellett – felkéri, hogy a 99. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a küldöttek közül a tagok és a póttagok személyére tegyen javaslatot.”
- a Bszi. 98. § (1) bekezdése ekként módosuljon: „A küldöttértekezletet – az OBT elnöke útján – a küldöttek korelnöke hívja össze, legkésőbb az OBT megbízatásának lejártát megelőző 2 hónappal korábbi időpontra, illetve a 92. § szerinti esetben a 97. § (2) bekezdése szerinti felkérést követő 15 napon belüli időpontra, és egyidejűleg megküldi a küldötteknek a szakmai önéletrajzokat.”
- a Bszi. 99. § (1) bekezdése ekként módosuljon: „Az OBT választott bíró tagjainak és a póttagjainak személyére a jelölőbizottság – a 91. § (1) bekezdésében meghatározott felső határok, továbbá a különböző ügyszakok képviselőbiztosításának és a regionalitás elvének figyelembevételével – tesz javaslatot. Bármely küldött további javaslatot tehet.”

VII. 3. Az Alkotmánybíróság függetlenségének helyreállításához szükséges lépések

A bíróságok függetlenségének megerősítése megköveteli az Alkotmánybíróság függetlenségének helyreállítását is, különös tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság 2012. január 1-je óta vizsgálhatja az egyedi bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangját,¹⁶⁰ és ennek eredményeként megsemmisítheti a rendes bíróságok határozatait. Emellett a jelenlegi Javaslat szerint az OBT hatásköreinek védelme érdekében az Alkotmánybírósághoz fordulhat jogorvoslatért,¹⁶¹ mely jogorvoslat csak akkor lehet hatékony, ha az Alkotmánybíróság függetlensége biztosított.

¹⁶⁰ Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja.

¹⁶¹ Lásd a Javaslat 33. §-át.

Annak érdekében, hogy a rendes bíróságok döntésének alkotmányossági felülvizsgálata olyan eljárás keretében történjen, amely során érvényesülnek a független és pártatlan bírósághoz és a tisztességes eljáráshoz való jog követelményei, illetve ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság más eljárásaiban is érvényesüljön a bírói függetlenség követelménye, az Alkotmánybíróságra vonatkozó következő szabályok módosítását tartjuk minimálisan szükségesnek:

1. Az alkotmánybírók jelölésére vonatkozó szabályok átalakítására oly módon kerüljön sor, hogy a kormánypártok ne legyenek képesek egyedül, az ellenzéki pártokkal történő egyeztetés megkerülésével jelölni és megválasztani az új bírókat. Ennek egyik formája a 2010 előtti jelölési szabály visszaállítása lehet, amikor a parlamenti pártok egyenlő arányban (paritásos alapon) képviseltették magukat az alkotmánybírókat jelölő parlamenti bizottságban.
2. A hatékony alapjogvédelem megköveteli az Alkotmánybíróság megnyirbált hatásköreinek visszaadását. Így elengedhetetlen, hogy a testület ismét teljeskörűen vizsgálhassa (és köteles is legyen vizsgálni) a közpénzügyi tárgyú törvények alkotmányosságát. Ehhez hatályon kívül kell helyezni azt a szabályt, amely csak bizonyos alapjogokkal összefüggésben, és csak abban az esetben teszi lehetővé a központi költségvetéssel és adókkal, járulékokkal kapcsolatos törvények felülvizsgálatát, ha az államadósság a teljes hazai össztermék felét már nem meghaladja meg.¹⁶² Ugyanígy fontos, hogy a jövőben az Alaptörvény ne zárja el az Alkotmánybíróságot az Alaptörvény-módosítás tartalmi felülvizsgálatától.
3. Az Alkotmánybíróság függetlensége az alkotmányértelmezés indokolatlan kötöttségeinek megszüntetését is igényli. Ezért hatályon kívül kell helyezni azokat a szabályokat, amelyek korlátozzák a testület értelmezési autonómiáját; így különösen azt a szabályt, amely a 2012 előtti alkotmánybíróválasztás hatályvesztéséről rendelkezik, illetve amely az Alaptörvény értelmezése során többek között az Alaptörvény preambuluma (Nemzeti hitvallás) és a történeti alkotmány vívmányainak figyelembe vételét írja elő a testület számára (R) cikk (3) bekezdés)
4. A testület szervezeti autonómiáját szűkíti, hogy a testület elnökét jelenleg nem a tagok, hanem az Országgyűlés választja meg.¹⁶³ Vissza kell tehát állítani azt a szabályt, hogy a tagok maguk közül választhassák meg az Alkotmánybíróság elnökét.
5. A törvényes bírósághoz való jog érvényesülése megköveteli, hogy az Alkotmánybíróság esetében is érvényesüljön az automatikus ügyelosztás követelménye, de legalábbis előre rögzített, objektív és ellenőrizhető szempontok szerint történjen az ügyek kiosztása és az ügy előadó bírójának kijelölése. Ez a garanciarendszer különösen fontos akkor, amikor az Alkotmánybíróság a rendes bíróságok határozatainak felülvizsgálatát végzi el.

VII. 4. Az OBT tagjai jogállásának további megerősítése

Jelenleg a törvény csak ahhoz kívánja meg az OBT jóváhagyását, hogy OBT-tag ellen fegyelmi eljárást **indítsanak**.¹⁶⁴ Ugyanakkor vannak más olyan eszközök, amelyek joggal való visszaélés esetén hátrányosan érinthetik a bírák szabad véleménynyilvánítását. Ilyen például a fegyelmi eljárás kezdeményezése, amelyet az OBT-tag bírósági elnöke kezdeményezhet,

¹⁶² Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdés

¹⁶³ Alaptörvény 24. cikk (8) bekezdés

¹⁶⁴ Bszi. 110. § (3) bekezdés

és anélkül tud dermesztő hatást kifejteni,¹⁶⁵ hogy az OBT-nek döntenie kelljen a szolgálati bíróság általi fegyelmi eljárás megindítását illetően. Ráadásul a Bszi. 90. § (2) bekezdés a) pontját (nem lehet OBT tagja, aki *fegyelmi eljárás hatálya alatt áll*) lehet úgy is értelmezni, hogy OBT-tagga nem választható az sem, aki ellen fegyelmi eljárást kezdeményeztek, de a szolgálati bíróság még nem indította meg a fegyelmi eljárást.

A bírói értékelésre vonatkozó követelmény nem kellően objektív feltétele az alkalmasság igazolásának, és akár visszaélésre is alapot adhat, figyelemmel arra, hogy a bírák értékelése nem anonim módon történik, az értékelt számára nem kellően átlátható eljárásban és módszer szerint. Ezért büntető jellegű intézkedés lehet az OBT-tag értékelését követő alkalmatlansági eljárás,¹⁶⁶ vagy a soron kívüli értékelési eljárás¹⁶⁷ is.

Az OBT tagjait hatékonyabban védő szabályok szükségesek tehát a sérthetlenségüket vagy szakmai alkalmasságukat érintő eljárásokkal kapcsolatban, az OBT jogalkotási javasolataival egyetértve.¹⁶⁸ A fegyelmi eljárás kezdeményezését, illetve a soron kívüli értékelési eljárások és szakmai alkalmatlansági eljárások megindítását is csak OBT hozzájárulással lehessen kezdeményezni az OBT tagjai ellen. Ezek az intézkedések azt a célt szolgálnák, hogy az OBT tagjai a bírói függetlenség és integritás védelme érdekében gyakorolhassák a törvényben lefektetett jogaikat és eleget tehessenek kötelezettségeiknek, többek között az igazgatást érő kritikák vagy a bírói függetlenséggel kapcsolatos vélemények befolyásmentes megfogalmazásával.

Javasoljuk, hogy a Bszi. 110. § (3) bekezdése az alábbiak szerint módosuljon: „Az OBT választott bíró tagja ellen fegyelmi eljárás csak az OBT hozzájárulásával kezdeményezhető vagy indítható, soron kívüli értékelést megalapozó vizsgálat csak az OBT hozzájárulásával rendelhető el, alkalmatlansági eljárás lefolytatására csak az OBT hozzájárulásával kerülhet sor, és mentelmi jogának felfüggesztése tárgyában az OBH elnöke csak az OBT hozzájárulásával tehet javaslatot.”

VII. 5. A bírói véleménynyilvánítás megerősítése

A közelmúltban több fórumon, így például az OBT ülésein is rendre felmerült (legutóbb a bírák Etikai Kódexének elfogadása kapcsán), hogy hol húzódnak a bírói véleménynyilvánítás határai, és mit jelent a bírák számára tiltott „politikai tevékenység” fogalma.¹⁶⁹ A Kúria elnöke a bírák Etikai Kódexét megtámadó alkotmánybírói beadványban is azzal érvelt, hogy a Kódexszel a „véleménynyilvánítás jogának jelentős kiterjesztése” valósult meg, az elnök álláspontja szerint *„az igazságszolgáltatási rendszer kritizálásának megengedhetővé tétele nincs összhangban sem a Bjt. 37. § (2) bekezdésével, sem a Bjt. 43-44.§-ban foglaltakkal”*. Habár a Bjt. nem tiltja a jogról, jogrendszeréről, bíróság igazgatásáról alkotott vélemény kifejtését, a bírák körében a jelenlegi szabályozás bizonytalanságot kelt egy-egy cselekvés

¹⁶⁵ L. Amnesty International: Fortélyos félelem, 2020, 3.3.1. pont, https://www.amnesty.hu/wp-content/uploads/2020/12/V%C3%89GLEGES_Fort%C3%A9lyos-f%C3%A9lelem_Amnesty-Hungary_HU1.pdf

¹⁶⁶ Bjt. 81. §

¹⁶⁷ Bjt. 69. §

¹⁶⁸ <https://orszagosbiroitanacs.hu/a-hataskoreit-es-mukodesi-felteteleit-erinto-torvenyek-modositasat-javasolja-az-orszagos-biroi-tanacs/>

¹⁶⁹ A Bjt. 39. § (1) bekezdése.

politikai minőségével kapcsolatban.¹⁷⁰ A bírói véleménynyilvánítás szabadságát nagyban lerontja a bírák körében uralkodó dermesztő hatás.

Több nemzetközi fórum szögezte le, hogy a bírának jogukban áll felszólalni a jogállamiság, a bírói függetlenség védelme érdekében.¹⁷¹

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága előtt folyó, máig le nem zárt Baka-ügyben is fontos lenne,¹⁷² ha a törvényi környezet tisztázná a helyzetet, és egyértelműen kimondaná, hogy a jogállamiság bizonyos alappillérei tekintetében a bírának szabad véleménynyilvánítási joguk van, ennek gyakorlása nem korlátozható a politikai tevékenység tilalmára hivatkozva.

Emiatt javasoljuk, hogy a **Bjt. 39. § (1) bekezdése** ekként módosuljon: „*A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és politikai tevékenységet nem folytathatnak. Többek között nem politikai tevékenység a jogállamisággal, joggal, jogrendszerrel, emberi jogokkal, bírósági igazgatással vagy bírói függetlenséggel kapcsolatos véleménynyilvánítás, amelyekkel kapcsolatban a bíró szabadon véleményt nyilváníthat, különösen publikálhat, előadást tarthat és oktathat.*”

Vig Dávid
igazgató
Amnesty International
Magyarország

Kádár András Kristóf
társelnök
Magyar Helsinki Bizottság

Majtényi László
elnök
Eötvös Károly Intézet

¹⁷⁰ Példaként említhető a 2022. január 5-i OBT-ülés, ahol az OBT tagjai arról tanácskoztak, hogy politikai tevékenységnek tekinthető-e az, ha az OBT szóvivője részt vesz a Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztivál programjába bekerült, 'Bírákkal az utcán' című - és a lengyel bírói függetlenséggel foglalkozó - lengyel film vetítése utáni pódiumbeszélgetésen. Az OBT végül 8 nem és 7 tartózkodás mellett úgy döntött, hogy az OBT nem hatalmazza fel a sajtószóvivőt a pódiumbeszélgetésen történő részvételre.

¹⁷¹ „A bírának joguk van észrevételeket tenni olyan kérdésekben, amelyek az alapvető emberi jogokat, a jogállamiságot, a bírói kinevezéssel vagy elöléptetéssel kapcsolatos kérdéseket, valamint az igazságszolgáltatás megfelelő működését érintik, beleértve a bírói függetlenséget és a hatalmi ágak szétválasztását. Ha az ügy közvetlenül érinti a bíróságok működését, a bírák szabadon nyilatkozhatnak politikailag ellentmondásos témákról is, beleértve a jogalkotási javaslatokat vagy a kormányzati politikát.” Európai Bírák Konzultatív Tanácsa (Európa Tanács), CCJE Opinion No. 25 (2022) a bírák véleménynyilvánítási szabadságáról

¹⁷² <https://www.amnesty.hu/renewed-smear-campaigns-against-judges-show-lack-of-guarantees%ef%bf%bc-%ef%bf%bc/>